

**El Evangelio según San Marcos
en el
mixteco de Mixtepec**

San Marcos
Mixteco de Mixtepec

Versión electrónica ©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2019
www.scriptureearth.org

Usted es libre de: Compartir – copiar, distribuir, ejecutar y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

Atribución. Debe reconocer los créditos de la obra de la manera especificada por el autor o el licenciante (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o que apoyan el uso que hace de su obra).

No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.

Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/>

Tu'un va'a tsa'a Jesus ña nchaa ta Marku

Ña ntakani ta Juaa, chaa skuantucha

1 ¹ Su'a kitsaá tu'un va'a tsa'a Jesus, Se'e Sto'o Nchuxi, ya skaku yoo.

² Cha ntsa'a Sto'o Nchuxi tu'un ya nuu nti ta Isaia, chaa ntsika'an yu'u nuu ya, cha tu'un yo'o kaa nchaa nuu tutu ña nchaa nti ta Isaia, ña nikachi ya su'a:

Yo'o tachuuñ in chaa ntsaa tsi tu'ñ nuu ku,
takua satu'va ra ichi ku.

³ Cha chaa yo'o kuu chaa kana nuu che'e, cha kachi ra su'a:

“Satu'va koyu ichi Sto'o;
cha ku'na koyu ichi ña ntaa.”

⁴ Cha tu'un yo'o ña nchaa nti ta Isaia nikuntai ta skuantucha ta Juaa kue nivi nuu che'e, cha ntakani ra nuu na ña tsini ñu'u ntacha'vi ini na, sara kuantucha na takua Sto'o Nchuxi kuka'nu ini ya tsa'a kuachi na. ⁵ Sara kua'a nchu'a kuena yee ñuu Jerusalem tsi ntisaan ka kue ñuu ña kantu'u nii ñuu Judea, nikee na kua'an na kuchaa so'o na ña ntakani ra, sara nina'ma na, cha ta Juaa skuantucha ra kuena yucha Jordan.

⁶ Cha sa'ma ña ntsintsitsi ta Juaa ntsikui in sa'ma ña nikua'a tsi ixi kameyu, cha ntsichikatu ra iin toko ra cha ntsitsatsi ra tika, cha saani ntsitsatsi tuku ra ntuxi ñuñu. ⁷ Cha ño'o kuu tu'un ntsintakani ra:

—Chinuu ka ra vatsi in na ka'nu ka kuu susaan mee, ña ni ma kuu tsaa yu tanchaa yu nuu ra takua siaa yu ntsitsa ra. ⁸ Mee skuantucha kueyo tsi chikuii, tia meera kuskuantucha ra kueyo tsi Espiritu Sto'o Nchuxi.

Ta Juaa skuantucha ra Jesus

⁹ Cha in kii nikee Jesus ñuu Nazaret ña kantu'u Galilea, cha ntsaa ra nuu inkaa ta Juaa, cha ta Juaa yo'o skuantucha ra ya yucha Jordan.

¹⁰ Cha ta mii nikee Jesus nuu chikuii, ntsini ya ninuna antivi, cha

Espiritu Sto'o Nchuxi vatsi nuu tono in sata nuu inkaa ya. ¹¹ Cha nchaku in ntusu antivi, ña nikachi su'a:

—Meu kuu Se'e, cha kuu ini yu yo, cha mee kuacha nchu'a tsi meu.

Ta ntsito ini tachi Jesus

¹² Cha mii kii saan Espiritu Sto'o Nchuxi nchaka ya Jesus kua'an ya yuku che'e. ¹³ Cha ika, nuu ntee kue kiti xeen, ntsikaa Jesus uvi-xiko kii. Cha tachi ntsito inia ya, cha kue angel Sto'o Nchuxi ntsintakua'a nchee ya.

Jesus nikitsaa ya ntakani ya nuu nivi ntee kue ñuu kantu'u Galilea

¹⁴ Ntsasi na ta Juaa vekaa, sara Jesus ntanchiko ya kue ñuu kantu'u Galilea, cha nikitsaa ya ntakani ya tu'un va'a ña tsaa nixi kuu ña kuntsa'nu Sto'o Nchuxi nuu kue nivi ñayivi. ¹⁵ Cha ntakani ya su'a:

—Tsa nti'i kue kii ña ntsaki Sto'o Nchuxi cha nikuyachi ña kuntsa'nu ya nii ñayivi tsi nuu koyu. Ntacha'vi ini koyu cha tsinu ini koyu tu'un va'a ña tsaa ña ka'an tsa'a ya.

Jesus nikana ya kumi kue chaa kutakaa ya

¹⁶ Jesus tsika nuu ya yachi yu'u chikuii ña nani Galilea, sara ntsini ya ta Simon tsi ñani ra cha-nani Andres, kuu kuera chaa tsa'ni chaka, cha chikaa kuera ñunu ra nuu chikuii ka. ¹⁷ Cha nikachi Jesus tsi kuera:

—Kutakaa koyu yu, cha tono ne'e koyu chaka saan kusna'a yu nuu koyu ne'e koyu nivi na kuntsinu ini yu.

¹⁸ Cha sara stakoo kue chaa yo'o ñunu kuera cha ntakutakaa ra Jesus, cha kua'an kuera.

¹⁹ Xoo ka chinuu, ntsini Jesus ña inkaa Jacobo tsi ñani ra Juaa, cha tata kuera kuu ta Zebedeo, cha inkaa kuera nuu varku kuera, ntasava'a kuera ñunu ra. ²⁰ Cha saani nikana ya kuera. Cha kue chaa yo'o stakoo kuera tata ra tsi kue musu ra nuu varku ka, cha kua'an kuera tsi Jesus.

Jesus stata ya in chaa nto'o tachi kini

²¹ Ntsaa Jesus tsi kuena ntakaa ya ñuu Kapernaun. Cha in suatu, kii ntitatu na, ntsaa Jesus ve'e sinagoga nuu ntachi ñu'u kuena judio

Sto'o Nchuxi, cha nikitsaá ya sna'a ya nuu kuena. ²² Cha nikuna'a ini kuena nixi kuu ña sna'a ya, vari sna'a ya ñantaa tono in na kumi chuun, cha suu tono sna'a kue skuleru ley. ²³ Cha inkaa in chaa nto'o tachi kini ini ve'e ka cha nikana ra:

²⁴ —¿Nchii kunu tsi kue, Jesus ña ñuu Nazaret? ¿A vatsu snau kue? Mee ra tsini yu yo, cha tsini yu ña meu kuu ña-ii nuu Sto'o Nchuxi.

²⁵ Cha Jesus ntaka'ncha ya chuun nui, cha nikachi ya tsian:

—¿Kasi yu'u ku, cha kuakee iki kuñu chaa yo'o!

²⁶ Cha tachi kini yo'o sa'i ña ntsi-í'i chaa yo'o, cha nikana ko'i sara nikii kua'in. ²⁷ Cha kua'an so anua kuena ña nikuu, sara nikitsaá kuena kantatu'un na, cha nintakatu'un na:

—¿Nchii kuu chaa yo'o?, ña sna'a ra in tu'un tsaa, cha sna'a ra ñantaa tono in chaa kumi chuun ka'nu. ¿Cha ntaka'ncha ra chuun nuu tachi kini cha kantsitsi ña ka'an ra!

²⁸ Sara nikuu tu'un ña sa'a ya nii tu'u kue ñuu kantu'u Galilea.

Jesus stata ya nana tsiso ta Simon

²⁹ Ta nikee Jesus ve'e sinagoga nuu ntachi ñu'u na Sto'o Nchuxi, kua'an ya tsi ta Jacobo tsi ta Juua ve'e ta Simon tsi Andres. ³⁰ Ta ntsaa kuera ntakani na ña nana tsiso ta Simon kantu'i, cha kana ka'ni ñá.

³¹ Sara Jesus ntanchaa ya nuu kantu'i, cha ntiin ya nta'i cha ntakoi, cha nuu ka'ni ka, sara ntsa'i ña katsi kuera.

Jesus stata ya kua'a nchu'a nivi ku'u

³² Nuu kua'an nikanchii sara kunkuaa, cha kua'a nchu'a so kue nivi ntsaa tsi kuena ku'u, tsi kuena nto'o tachi kini nuu Jesus, ³³ sara ntututu nti'i so na yuye'e ta Simon. ³⁴ Cha Jesus stata ya kua'a nchu'a so kue nivi nuu ntsaan so kue kue'e, cha ntava ya kua'a nchu'a so tachi kini, tia kue nitsa'a ya ichi ña ka'an kue ñakini yo'o, vari tsinia nchii kuu ya.

Jesus ntakani ya tu'un ya nuu nivi ntee kue ñuu kantu'u Galilea

³⁵ Inka kii na'a nchu'a ta inaa ka, Jesus ntakoo ya cha nikee ya yu'u ñuu nuu koo na yee, takua ntatu'un ya tsi Sto'o Nchuxi. ³⁶ Sara ta Simon tsi kuena tsika nuu tsi ra, nikee na kua'an na ntantuku na ya.

³⁷ Cha ta ntane'e kuena ya nikachi na tsi ya:

—Nti'i so kue ntantuku kue ni.

³⁸ Tia nikachi ya tsi kuera:

—Nako'on inka kue ñuu ntee yachi, vari ika tsini ñu'u ntakani tuku tu'un, vari tsa'a ño'o vatsi.

³⁹ Sara ntsika nuu ya nii tu'u kue ñuu kantu'u Galilea, ntakani ya tu'un ya nti'i so kue ve'e sinagoga nuu ntachi ñu'u na Sto'o Nchuxi, cha ntava ya kue tachi kini ña nto'o kue nivi.

Jesus stata ya in chaa ku'u kue'e cha'i

⁴⁰ In chaa ku'u kue'e cha'i ntanchaa ra nuu inkaa Jesus, cha ntsikutsiti ra sara ntsika ta'vi ra nuu ya cha nikachi ra:

—Tatu kuni ni ra kuu stata ni yu nuu kue'e ña nto'o.

⁴¹ Cha nikuntavi ini Jesus tsa'a chaa yo'o, cha ntsaki ya nta'a ya xini ra cha nikachi ya:

—Saan kuni yu, cha nantuva'u.

⁴² Ini ka'an ya cha naa kue'e yo'o sara ntuva'a chaa yo'o. ⁴³ Sara nikachi ya tsi ra ña naku'un ra, cha ntsa'ncha ya chuun nuu ra:

⁴⁴ —Kuchaa so'o ña ka'an yu: Ma ntakanu nuu ni in na ña stata yo. Kua'an cha sna'u meu nuu sutu ka, cha kunau ña soko ku nuu Sto'o Nchuxi tonono sna'a nti ta Moises tsa'a ña ntuva'u. Ño'o kuu ña kunka'an tsa'u.

⁴⁵ Tia chaa yo'o nikee ra kua'an ra, cha nikitsaa ra ntakani ra nuu nti'i so na ña nikuu. Tsa'a ñaa kua'a nchu'a so kue nivi ntututu, ñakui kue nikuu ka ki'vi ya ni in ka kue ñuu, cha ntsikintoo ya yu'u ñuu nuu koo na yee, tia nia saan nti'i so tsio ntsikitsi kue nivi nuu inkaa ya.

Jesus stata ya in chaa kue kuu kaka

2 ¹ Nuu niya'a kue kii, Jesus ntanchiko ya ñuu Kapernaun. Nuu ntsini kue nivi ña ntatsaa ya ve'e nuu ntsio ya, ² cha ntututu kua'a nchu'a na ña ni kue keta ka ini ve'e kuiin na, mancha yuye'e iin na, cha ntakani ya tu'un ya nuu kuena. ³ Sara ntsaa kumi chaa, ña nchiso kuera in chaa kue kuu kaka. ⁴ Tia tsa'a ña iin kua'a nchu'a nivi, kue nikuu stanchaa kuera chaa yo'o nuu Jesus. Sara nikaa kuera chi xini ve'e, cha tsio nuu inkaa Jesus ntsuna kuera xoo xini ve'e ka. Ika snuu kuera chaa yo'o tsi tuyaxi nuu kantu'u ra. ⁵ Ta ntsini Jesus kuera, ntsini ya ña tsinu ini kuera ya sara nikachi ya tsi chaa ku'u yo'o:

—Se'e, tsa nikuka'nu ini yu tsa'a kuachi ku.

⁶Cha ika ñantu'u kue skuleru ley cha nika'án koyi: ⁷“¿Chanu va'a ka'an ño'o su'a? Tu'un ña ka'in yo'o ra kui kuachi nuu Sto'o Nchuxi, vari mitu'un meeya kuu ya kuu kuka'nu ini tsa'a kuachi na.” ⁸Cha Jesus ntsini va'a ya ña ka'án koyi cha nintakatu'un ya koyi:

—¿Chanu va'a ka'án koyu saan? ⁹¿Nchii kuu ña nchichi ka kachi yu: “Kuachi ku tsa nto'i”, a ña kachi yu: “Kuantakoo, ra ntaki'in tuyaxi ku cha kaka nu'u”? ¹⁰Cha vichi kusna'a yu nuu koyu ña mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, kumi chuun nuu ñayivi yo'o ña kuu kuka'nu ini yu tsa'a kuachi nti'i na.

Sara nikachi ya tsi chaa ku'u yo'o su'a:

¹¹—Mee ka'an yu nuu ku, kuantakoo, ntaki'in tuyaxi ku cha kuanu'u ve'u.

¹²Sara mii saan ni ntakoo chaa ku'u yo'o, cha ntaki'in ra tuyaxi ra cha niketa ra nuu iin nti'i so kue nivi. Tsa'a ño'o, nikuna'a ini na cha ntasaka'nu na Sto'o Nchuxi cha nikachi kuena:

—Miki nitsino in ña'a tonu ña nikuu yo'o.

Jesus kana ya Levi takua kutakaa ra ya

¹³Sara Jesus nikee tuku ya kua'an ya yu'u chikuii, cha kue nivi ntsintututu na nuu inkaa ya, cha sna'a ya tu'un ya nuu kuena. ¹⁴Ini tsika ya kua'an ya niya'a ya nuu ñantu'u Levi, se'e ta Alfeo, nuu ki'in ya'vi ra, xu'un ña nu'u ñuu Roma, cha nikachi ya tsi ra:

—Kutakaa yu.

Sara Levi ntakunchichi ra, cha ntakutakaa ra Jesus.

¹⁵Sara nikuu ño'o ña niki'vi Jesus ve'e Levi, tsitsa'an ya tsi kua'a nchu'a so kuena ki'in ya'vi, xu'un ña nu'u ñuu Roma, tsi sava ka kue nivi na kue ntaa sa'a. Ntee na tsitsa'an na tsi Jesus tsi nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya, tsi kua'a nchu'a ka kuena ntakaa ya. ¹⁶Cha uvi uni kue skuleru ley ña kuu fariseu, nuu ntsini koyi ña Jesus tsitsa'an ya tsi nti'i so kuena yo'o, nintakatu'un koyi kue chaa ntakaa ya:

—¿Chanu va'a tsitsa'in tsi kueña ki'in ya'vi tsi kueña kumi kuachi?

¹⁷Jesus ntsini so'o ya ña ka'an koyi cha nikachi ya su'a:

—Kuena kue ku'u kue tsini ñu'u na chaa stata, tia na ku'u ra tsini ñu'u na ra. Mee kue vatsi skaku nivi ntaa, tia vatsi skaku nivi kumi kuachi.

Tu'un ña ka'an tsa'a ñanaa su'un

¹⁸ In kii kuena ntakaa ta Juua, cha-skuantucha kue nivi, cha saani kuena ntakaa kuena fariseu naa su'un kuena. Cha uvi uni kue nivi yo'o ntsa'an na nintakatu'un na Jesus:

—Kuena ntakaa ta Juua tsi kuena ntakaa kuena fariseu naa su'un na. ¿Chanu va'a kue nivi na ntakaa ni, kue naa su'un na?

¹⁹ Cha ntanchiko ne'e Jesus tu'un yo'o nuu kuena:

—¿A kuu kunaa su'un kuena vatsi viko tanta'a, tatu chaa kuntanta'a inkaa ra tsi na? Tsa'a ña inkaa chaa kuntanta'a, ma kuu kunaa su'un kuena. ²⁰ Tia kunkitsaa in kii ña chaa kuntanta'a yo'o kunkunchaka na ra ku'un na, cha nakitsaa kii ka, saan sana kunkunaa su'un kuena.

²¹ Koo na ntakoto in sa'ma tu'u cha ntachikaa na xoo sa'ma tsaa nui, vari sa'ma tsaa ka kuntantia cha kuntati sa'ma tu'u ka, cha nuu ntakoto na ka kua'a ka kunintati. ²² Ni ma kuu kee vinu tsaa nuu iin tu'u, vari vinu tsaa ka kunta'in cha kuntati iin tu'u ka, cha kunkucha vinu ka cha saani kuntivi iin ka. Tsa'a ñaa tsini ñu'u kee vinu tsaa ka nuu iin tsaa.

Kuena ntakaa Jesus tu'un na yoko triu in suatu

²³ In suatu, kii ntitatu na, Jesus niya'a ya yu'u nuu kaa triu, cha kuena ntakaa ya nikitsaá na tu'un na yoko triu ka takua katsi na ña.^a

²⁴ Cha kuena fariseu nintakatu'un na Jesus:

—Kunchee ni, ¿chanu va'a sa'a kuena ntakaa ni in ña ma kuu sa'a na suatu?

²⁵ Tia Jesus nikachi ya:

—¿A miki ka'vi koyu ña sa'a nti ta David tsi kuena kua'an tsi ra, ta nto'o nchu'a ra cha ntsi'i nchu'a ra soko? ²⁶ Ta ntsikuu ta Abiatar sutu kuntsa'nu, ta David niki'vi ra ve'e Sto'o Nchuxi cha ntsatsi ra paa íí ña ntuta'an tani kue sutu katsi kuera, cha saani ntsa'a tuku ra ña katsi kue nivi kua'an tsi ra.

²⁷ Cha saani nikachi tuku ya:

—Sto'o Nchuxi ntsa'a ya kii suatu takua ntitatu kue nivi, cha kue nisa'a ya kue nivi takua kantsitsa na tu'un kaa nchaa tsa'a kii suatu.

²⁸ Tia mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, ntaka'ncha yu chuun nchii kuu ña kuu sa'a_a kue suatu.

---

^a 2:23 Kunchee ni Deuteronomio 23:25.

In suatu stata Jesus in chaa ntií nta'a

3 ¹ In kii niki'vi tuku Jesus ini ve'e sinagoga nuu ntachi ñu'u na Sto'o Nchuxi. Cha ika inkaa in chaa ntií nta'a. ² Cha kue nivi tsito na ichi Jesus cha nche'e na nanchee a kustata ya na suatu, kii ntitatu na, cha saan ne'e na nixi skuiso kuachi na ya. ³ Sara Jesus nikachi ya tsi chaa ntií nta'a yo'o:

—Kuantakuiin, cha kunkau ma'i yo'o.

⁴ Sara ntakatu'un ya sava ka na:

—¿Nchii kuu ña kaa nchaa^b ña kuu sa'a ko kue kii suatu, ñava'a a ñavá'a? ¿Skaku ko na a ña snaa ko na?

Tia kue nine'e ka na tu'un ka'an na. ⁵ Sara Jesus ntakunchee ya nuu kuena cha ntasaa ya cha ntutsi ini ya tsa'a ña ntsitsa xeen anua na, cha nikachi ya tsi chaa yo'o:

—Stee nta'u.

Sara stee chaa yo'o nta'a ra, cha nta'a ra ntuva'i. ⁶ Cha sara kue chaa fariseu nikee kuera kua'an ra, cha nikitsaá kuera ntatu'un kuera tsi kue chaa inkaa tsi Herode, takua ka'ni kuena kumi chuun ka Jesus.

Jesus stata ya kua'a nchu'a so kue nivi yu'u chikuii

⁷ Jesus tsi kuena ntakaa ya nikee ya kua'an ya tsi kuena yu'u chikuii, cha kua'a nchu'a so kue nivi ntakaa na ya. Cha kuu na na ñuu Galilea tsi Judea, ⁸ tsi ñuu Jerusalen, tsi Idumea, tsi sava ka kue nivi na ntee inka tsio yu'u yucha Jordan tsi kuena ntee nii tsio ñuu Tiro tsi Sidon. Nikitsaa na nuu ya tsa'a ña ntsini so'o na ña kua'a nchu'a so ñaka'nu sa'a ya. ⁹ Cha Jesus nikachi ya nuu kuena ntakaa ya ña nakoo tu'va na in varku, vari iin kua'a xeen kue nivi cha chinta'a ta'an na cha ntuku chinta'a na ya. ¹⁰ Vari Jesus stata ya kua'a nchu'a so na, cha sava ka kuena ku'u ka chinta'a ta'an na takua tanchaa na nuu ya cha chituu nta'a na ya. ¹¹ Cha ta ntakunchee kue tachi kini nuu ya, ntsikutsiti kue nivi kumi tachi ka nuu ya cha kana na:

—¡Meu kuu Se'e Sto'o Nchuxi!

¹² Tia Jesus nikana'a ya tsi koyi cha ntaka'ncha ya chuun nuu koyi ña ma ka'an ki tsa'a ya nuu kue nivi.

---

b3:4 Tu'un ña kaa nchaa ña tsini ñu'u kantsitsa kue nivi judio.

Jesus nikatsi ya nti-utsi-uvi kue chaa kunintoo yu'u nuu ya

¹³ Jesus nikaa ya in yuku, sara nikana ya kuena nikuni ya ntakatsi ya, ¹⁴ cha ntakatsi ya utsi-uvi chaa nuu kuena iin ika, takua kutakaa na ya cha takua tachuun ya na ku'un na ntakani na tu'un ya. ^{c15} Cha ntsa'a ya nchee nuu na takua ntasava'a na kuena ku'u cha tava na kue tachi kini. ¹⁶ Cha kuena yo'o kakuu nti-utsi-uvi na nikatsi ya: Simon, cha skunani ya ra Pedru, ^{d17} Sanchau tsi ñani ra Juaa, se'e ta Zebedeo, cha nuu ntintuu kue chaa yo'o ka'an ya tsi kuera Vonerge, cha kunia kachia chaa tono in tatsa; ¹⁸ tsi Andres, Felipe, Bartolome, Mateu, Tomas tsi Sanchau, se'e ta Alfeo; Tadeu, Simon kananeu, ^{e19} tsi Juda Iscariote, ña kuntakua'a Jesus nta'a kuena kuntasi ya.

Chaa kuachi na Jesus

²⁰ Sara Jesus niki'vi ya in ve'e, cha tuku ni ntututu kua'a nchu'a so nivi, ña ni kue kuu vátu ka katsi ya staa tsi kuena ntakaa ya. ²¹ Nuu nine'e tu'un kue ta'an Jesus ña kuu, nikee na kua'an na kuantaki'in na ya, vari nika'án na ña ntsiko xini ya. ²² Cha kue skuleru ley ña vatsi ñuu Jerusalen, kachi kuena su'a:

—Velsevu, tachi kuntsa'nu, kuu ña tsa'a nchee nuu chaa yo'o, takua tatsia kue tachi kini.

²³ Ñakui Jesus nikana ya kue skuleru ley, cha nika'an ya tu'un nchichi nuu kuena su'a:

—¿Nixi kuu ña tachi yo'o tatsia mii? ²⁴ Tatu in ñuu ña ncha'ncha sava cha kaka na'i, ño'o ra kunai. ²⁵ Cha kuena ntoyo in ve'e, tatu kue inuu ntee na, ma kuu ka koo na. ²⁶ Saani tuku, tatu tachi yo'o nacha'ncha savi, cha ntisa mii nakaka na'i, ma kuu ka koi, cha kunai.

²⁷ 'Cha vichi ra nakachi yu ña koo na kuu ki'vi in ve'e chaa ntakui cha skui'na na nti'i kueña kumia. Tsini ñu'u xi'na ka chikatu na ña; cha saan sana kuu skui'na na kue ña'i.

²⁸ 'Naka'an ntaa yu nuu koyu, ña Sto'o Nehuxi kunkuka'nu ini ya tsa'a nti'i kuachi kue nivi tsi nti'i ña kini ka'an na tsa'a ya. ²⁹ Tia kuena

---

c3:14 Jesus skunani ya kue chaa yo'o apostol, cha kue chaa yo'o kakuu kuera nintoo yu'u nuu Jesus. Kunchee ni Luka 6:13.

d3:16 Pedru kunia kachia toto.

e3:18 Ta Simon ntsikaa ra nuu in kuaa kue nivi ña ntsinani kananeu, cha kuu kuena nivi na ntsikaka na'a tsi kuena kumi chuun.

kini ka'an tsa'a Espiritu Sto'o Nchuxi, miki kuka'nu ini ya tsa'a na, cha kuachi yo'o kunkukumi na ña icha'ncha.

³⁰Ño'o nikachi Jesus, vari kue skuleru ley yo'o nikachi koyi ña kumi ya tachi kini.

Nana Jesus tsi kue ñani ya kuni na ka'an na tsi ya

³¹Ini ka'an Jesus tsi kue nivi, ntsaa nana ya tsi kue ñani ya, cha ntsikunchatu na yuye'e, cha ntachuun na in na naku'un kana ya.

³²Kue nivi na ntee yachi nuu inkaa Jesus nikachi kuena tsi ya:

—Maa ni tsi kue ñani ni nchatu na ni yuye'e ka.

³³Cha nikachi ya:

—¿A ntsíni koyu ana kuu maa yu tsi kue ñani yu?

³⁴Sara ntakunchee ya nuu kuena ntee yachi nuu inkaa ya cha nikachi ya:

—Kuena yo'o kakuu kuena kuu maa yu tsi kue ñani yu, ³⁵vari kuena sa'a ña kuni Sto'o Nchuxi, na yo'o kakuu kuena kuu ñani yu tsi kue kua'a tsi maa yu.

Tu'un nchichi ña ka'an tsa'a siin siin kue ñu'ú

4 ¹Nikitsaá tuku Jesus sna'a ya nuu kue nivi yu'u chikuii ntucha, sara ntanchaa kua'a nchu'a na. Tsa'a ño'o nikaa ya nuu in varku ña inkaa nuu chikuii, cha ntsikuntu'u ya nui, cha kue nivi iin na yu'u chikuii ka. ²Sara nikitsaá ya sna'a ya kua'a nchu'a so tu'un nchichi nuu kuena. Cha sna'a ya su'a:

³—Kuchaa so'o koyu ño'o: In chaa nikee ra kua'an ra siava ra ntiki.

⁴Ini siava ra kue ntiki yo'o, savi nikoyo ichi, sara nikitsaa kue saa ra ntsatsia ña. ⁵Cha savi nikoyo nuu toto ñu'ú, cha ntiki yo'o yachi ni nta'via, vari yaxi inkaa ñu'ú ka, cha ma nikuu kunu ña; ⁶tia nuu niku-i'ni cha nixia sara ntayai vari ma ni'i nuu ku'un yo'i. ⁷Sava tuki nikoyo nuu kaa tu-iñu, sara nuu ntsa'nu kue tu-iñu yo'o sakatia ña mancha nai, cha ma nitsa'i ntiki. ⁸Tia ña nikoyo nuu ñu'ú va'a yo'o, ña ño'o nta'via, cha ntsa'nui, cha nikua'a nchu'i; yee ña ntsa'a oko-utsi ka kuaa ntiki, cha yee ña ntsa'a uni-xiko ka kuaa ntiki tsi sava ki ntsa'a in-sientu ka kuaa ntiki.

⁹Cha nikachi tuku ya:

—Kuena kuni kutu nini, nakuchaa so'o na.

Tsa'a ño'o nika'an Jesus tu'un nchichi

¹⁰ Nuu nikintoo mitu'un Jesus tsi nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya tsi sava ka kuena tsinu ini ya, nintakatu'un na ya, nchii kuni kachi tu'un nchichi ña nika'an ya. ¹¹ Sara ntanchiko ne'e ya tu'un yo'o:

—Nuu kue meekoyu Sto'o Nchuxi stuu ya ñase'e, ña nixi kuntsa'nu ya nuu ñayivi, tia nuu kuena kue tsinu ini ya, ka'an ya mee so kue tu'un nchichi nuu na, ¹² takua ma kuni na, vasu nche'e na, cha ma kutu nini na, vasu chaa so'o na; vari ni ña nakuni na ma ntacha'vi ini na kuachi na, ni kue kuni na ña Sto'o Nchuxi kuka'nu ini ya tsa'a na.^{21f}

Jesus ntakani ya nchii kuni kachi tu'un nchichi yo'o

¹³ Sara nikachi ya:

—Tatu kue tsitu nini koyu tu'un nchichi yo'o, vasa kuu kutu nini koyu sava ka kue tu'un nchichi ña kunka'an yu. ¹⁴ Na siava ntiki kui tono in na ntakani tu'un. ¹⁵ Yee kue nivi kuu na tono ntiki ña nikana kava ichi: chaa so'o na tu'un, tia ta vatsi tachi kini ña kuntsa'nu, cha xiti tu'un ña inkaa anua na. ¹⁶ Inka tuku na kuu tono ntiki ña nikana kava nuu toto ñu'ú: ña kusii nchu'a ini na chaa so'o na tu'un. ¹⁷ Tia tsa'a ña kue nini'i nuu ku'un yo'i, cha kue kunchee inia. Tsa'a ñaa, ta vatsi kue tunto'o nuu na, a kuntasi kue nivi na tsa'a tu'un tsinu ini na, kue kunchee ini na cha stakoo na ña tsinu ini na. ¹⁸ Inka tuku na kuu tono ntiki ña nikana kava nuu kaa tu-iñu: ña chaa so'o na tu'un, ¹⁹ tia ntakanini na tsa'a ña yee ñayivi, cha kutoo na ña kukuika ka na, cha kutoo ka na kua'a ka kue ña'a. Nti'i ño'o tsasi nuu na ña tsinu ini na tu'un, cha kue sa'a na ña kuni Sto'o Nchuxi. ²⁰ Tia inka tuku na kuu na tono ntiki ña nikana kava nuu ñu'ú va'a. Kuu na na chaa so'o tu'un cha tsinu ini na ña, cha sa'a na ña va'a, cha ntakua'a na oko-utsi ka kuaa, a uni-xiko ka kuaa, a in-sientu ka kuaa.

Tu'un nchichi ña ka'an tsa'a ñanchii

²¹ Saani nikachi tuku ya:

—¿A tuun koyu in iti cha tsani koyu ña titsi kisi kaa a titsi tsito koyu? Suu saan kui, vari nuu suku tsini ñu'u kano ña takua kutuu.

²² Saani kuu tuki, ña koo ña inkaa se'é, ña ma tsaa na kuni na ña, ni ña

inkaa se'é nuu naa ña ma tsai ntatui. ²³ Kuena kuni kutu nini, nakuchaa so'o na.

²⁴ Cha saani nikachi tuku ya:

—Ntakanini koyu ña chaa so'o koyu. Ña nisa nitsa'a koyu nuu inka na, isaan kuntane'e tuku koyu, cha Sto'o Nchuxi kua'a xeen ka kunkua'a ya nuu koyu. ²⁵ Kuena chaa so'o ña sna'a yu, kua'a ka kunkutu nini na; tia kuena kue chaa so'o, cha ña xoo tsitu nini na, kusana ini na ña.

Tu'un nchichi ña ka'an tsa'a nixi tsa'nu ña stee na

²⁶ Jesus nikachi tuku ya:

—Ña kuntsa'nu Sto'o Nchuxi kui tonono in chaa cha siava ntiki nuu ñu'ú ra. ²⁷ Cha kixi ra tsikuaa, cha yee ntsitsi ini ra ntuu, cha ntiki ña siava ra ka nta'via, cha kuankua'nui, vasu ntsini ra nixi tsa'nui. ²⁸ Cha ñu'ú ka sa'i ña kua'nui: xi'na ka kuankua'nui tonono icha, sara tsa'i yoko, sana tsa'i ntiki. ²⁹ Cha ta ntsinui, kua'an na tsi usu, sara ntasatutu na ña, vari nikitsaa kii ña ntututi.

Tu'un nchichi ña ka'an tsa'a ntiki mastansia

³⁰ Saani nikachi tuku ya:

—¿Nchii kuu ña kuu tonono kuntsa'nu Sto'o Nchuxi, cha nchii kuu ña kaa tonono kai? ³¹ Kai tonono kaa in ntiki mastansia, ña luu ka nuu nti'i kue ntiki ña yee nuu ñu'u ncha'i, ña ntsaki na nuu ñu'ú. ³² Cha nuu ntsaki na ña, ntsa'nui suku ka suu saan kue yuku kuii ña kaa nuu ñu'ú, cha na'nu tsa'nu kue nta'i ña mancha kue saa sa'a ti cho'o ti kontavi ña."

Jesus tsachuun ya tu'un nchichi ta ntakani ya

³³ Tsio saan ntsisna'a Jesus tu'un ya, ntsitsachuun ya kua'a nchu'a tu'un nchichi tonono ño'o, nixi so tsaa na tsitu nini na ña. ³⁴ Cha saan so ntsika'an ya tu'un nchichi nuu kue nivi, tia nuu kuena ntakaa ya ntsisna'a ya nchii kuni kachi kue tu'un nchichi.

---

§4:31 Mastansia ña yee ñuu Israel suku tsa'nui mancha uvi a uni metru.

Ntsikuiin tachi xeen sa'a Jesus

³⁵ Tsini kii saan, Jesus nikachi ya nuu kue chaa ntakaa ya:

—Naya'a ko inka tsio yu'u chikuii yo'o.

³⁶ Sara stakoo ya kue nivi ka yu'u chikuii ka, cha nikaa kue chaa ntakaa ya nuu varku nuu inkaa ya cha kua'an kuera tsi ya, cha saani kua'an sava ka kue varku. ³⁷ In sunaa nikitsi tachi xeen, ña sa'i ña ntsiso chikuii nuu varku ka, sara nikitsaá tsitu chikuii nui. ³⁸ Cha Jesus tsa saan ntsikava ntu'u ya cha ntsaki ya xini ya nuu in sa'ma, cha nikixi ya ini varku ka in tsio chi sata. Cha ntastoto na ya, cha nikachi na:

—¡Mestru! ¿A kue na'a so ni ña kuanketa ko nuu chikuii?

³⁹ Cha Jesus ntakunchichi ya sara ntaka'ncha ya chuun nuu tachi xeen, cha nikachi ya tsi chikuii ka:

—¡Tsikuiin ra taxiin kunkau!

Cha ntsikuiin tachi ka, sara taxiin so nikuu. ⁴⁰ Sara nikachi Jesus:

—¿Chanu va'a yu'u koyu? ¿A kumani tsinu ka ini koyu Sto'o Nchuxi?

⁴¹ Cha niyu'u nchu'a so kuera, cha ntakatu'un tsi ta'an kuera:

—¿Nchii kuu chaa yo'o ña kantsitsa tachi tsi chikuii yo'o ña ka'in?

Chaa cha-kumi kua'a nchu'a so espiritu kini

5 ¹ Cha ntsaa Jesus tsi kue chaa ntakaa ya inka tsio yu'u chikuii, yachi in ñuu nani Gadara. ² Cha nuu Jesus nuu varku ka, cha nikuyachi in chaa kumi espiritu kini. Chaa yo'o niketa ra nuu iin kue nama, ³ vari ika yee ra. Koo na nitsikuu chikatu ra, ni tsi cadena.

⁴ Vasu tsa nikukua'a nchu'a cha'ncha chikatu na tsa'a ra tsi nta'a ra tsi cadena, tia saan so skuachi ra cadena ka, ni in na kue kunchee tiin ra.

⁵ Cha ntuu ñuu so tsika nuu ra yuku tsi nuu iin kue nama cha kana ko'o so ra, cha stutsi ra mee ra tsi yuú. ⁶ Cha nuu ntsini ra ña tsika inkaa Jesus, sketa ra ntanchaa ra cha ntsikutsiti ra nuu ya, ⁷ sara sa'a espiritu kini ka ña nikana ra:

—¿Nchii kuni ni tsiin, Jesus? ¡Se'e Sto'o Nchuxi, ya ka'nu kuu!

¡Tsika yu ñamani ka'nu nuu ni, ña natsaa yu'u ni nuu Sto'o Nchuxi, ña ma sto'o ni yu!

⁸ Ño'o nika'in vari Jesus tsa nikachi ya su'a:

—¿Espiritu kini, kuakee ini chaa yo'o!

⁹ Cha Jesus nintakatu'un ya ña:

—¿Nixi nanu?

Sara ntanchiko ni'i:

—Mee nani Legion^h, vari kua'a nchu'a so kue kuu.

¹⁰ Cha ntsiki nuu Jesus ña ma tachuun ya ña ku'in inka ñuu. ¹¹ Cha yachi ika nchaka na kua'a nchu'a so kini, tsitsa'an ti, ¹² cha kue espiritu kini ka ntsiki nuu ya:

—Tachuun ni kue nuu kue kini ka, cha kua'a ni ichi naki'vi kue ti.

¹³ Cha Jesus ntsa'a ya ichi, sara kue espiritu kini yo'o nikii chaa yo'o sara niki'via kue kini ka, sara sketa kueti nikinuu ti yuku ka mancha nuu chikuii, cha ika ntsi'i nti'i kueti. Cha kuu kuaa uvi-mil ti.

¹⁴ Cha kuena nchaka kini yo'o sketa na kua'an na katu'un na nuu nivi ñuu tsi nuu kuena iin yuku ña nikuu. Cha kue nivi yo'o vatsi na kunchee na ña nikuu. ¹⁵ Cha nuu ntsaa na nuu inkaa Jesus, ntsini na ña chaa ntsinto'o espiritu kini ka tsa ntakuntsitsi ra sa'ma cha ñantu'u ra, kue tsiko ka xini ra, cha kue nivi niyu'u na. ¹⁶ Cha kuena ntsini ña nikuu tsi chaa ntsinto'o espiritu kini ka tsi ña nikuu tsi kue kini ka, ntakani na ño'o nuu kuena ntsaa. ¹⁷ Sara ntsika na ñamani nuu Jesus ña kee ya ku'un ya inka tsio.

¹⁸ Cha nuu kuankaa Jesus nuu varku ka, chaa ntsikumi espiritu kini ka ntsika ra nuu Jesus ña nakua'a ya ichi ña nakutakaa ra ya. ¹⁹ Tia Jesus ma ntsa'a ya ichi kutakaa ra ya, cha nikachi ya tsi ra:

—Kuanu'u ve'u tsi nuu kue ta'un, cha ntakanu nti'i so ñavii sa'a Sto'o Nchuxi tsiun cha tsi nisa kuaa ntsio ñamani ini ya tsa'u.

²⁰ Sara chaa yo'o kuanu'u ra, sara nikitsaa ra ntakani ra ña sa'a Sto'o Nchuxi tsi ra nuu kue nivi ntee kue ñuu ña kantu'u Dekapoli, sara nti'i so na nikuna'a ini na.

Jesus stata ya in ña'á ku'u cha ntaschaku ya se'e ta Jairo

²¹ Nuu ntanchiko Jesus inka tsio yu'u chikuii nuu varku ka, cha ntututu kua'a nchu'a so nivi nuu inkaa ya. ²² Sara ntsaa in chaa chakuu xini nuu kuena ntututu ve'e sinagoga,ⁱ cha nani ra Jairo. Nu

---

^h5:9 In legion kui kuaa iñu-mil soldadu romano.

ⁱ5:22 Ve'e sinagoga kuu in ve'e nuu ntachi ñu'u kuena judio Sto'o Nchuxi.

ntsini ra Jesus ntsikutsiti ra mancha nuu tsa'a ya, ²³ cha ntsika ra in ñamani ka'nu nuu ya, cha nikachi ra:

—Tsa tsi'i kuii se'e si'i yu. Na'a ta ni, cha kaki ni nta'a ni sati takua nantuva'i ra nakuchakui.

²⁴ Cha Jesus kua'an ya tsi ra. Sara ntakaa kua'a nchu'a so nivi kua'an na, cha chinta'a ta'an na vari ti'in nchu'a kua'an kuena. ²⁵ Ma'i kue nivi ka inkaa in ña'á ña tsa niketa utsi-uvi kuia ku'i kue'e ña too nii ñá.

²⁶ Cha ntsiki nuu ntisaan so kuena stata, cha sa'a na ña tsatu ka nto'i, cha nikincha nti'a xu'un kumia cha koo so ña nisa'i, cha vi'i ka nikaa kue'e ka. ²⁷ Cha ña'á yo'o tsa ntsini so'i ña ka'an na tsa'a Jesus. Cha sa'i tuchii ña ntanchai chi sata ya, cha nuu ntsai ntsiku tuu nta'i sa'ma ya. ²⁸ Vari nika'in saan: “Natsiku tuu nta'a sa'ma ya cha kuntuva'a.”

²⁹ Mii saan ntsikuiin ña too nii ñá cha ntsinia ña tsa ntuva'i. ³⁰ Cha nuu ntsini Jesus ña nikee nchee ya, ntakunchee ya nuu kue nivi iin sata ya cha nintakatu'un ya:

—¿Ana ntsiku tuu sa'ma?

³¹ Cha kue chaa ntakaa ya nikachi kuera:

—¿A kue nche'e ni ña iin ti'in so kue nivi nti'i so tsio, cha ntakatu'un ni: “¿Ana ntsiku tuu yu?”

³² Tia Jesus nche'e ii ya nti'i so tsio nuu iin kue nivi, takua kuni ya ana ntsiku tuu ya. ³³ Sara ña'á yo'o kisi si ña yu'i vari tsinia nchii kuu ña nikuu. Cha ntanchai ra ntsikutsitia nuu ya, cha ntakani nti'a ñantaa. ³⁴ Cha nikachi ya tsian:

—Ña'á, tsa'a ña tsinu ini ni tsa ntuva'a ni. Kuanu'u ni, cha koo va'a ni, tsa ntuva'a ni icha'ncha.

³⁵ Nii nchaa tsinu ka'an Jesus, cha ntsaa uvi uni kue chaa vatsi ve'e ta Jairo sara nikachi kuera su'a:

—Tsa ntsi'i se'e ni. Ma ka'an ka ni nuu Mestru.

³⁶ Tia Jesus, vasu ntsini so'o ya ña nika'an kuera, nika'an ya nuu ta Jairo:

—Ma yu'u ni, mitu'un xini ña tsinu ini ni.

³⁷ Cha kue nitsa'a ya ichi ña ku'un kue nivi tsi ya, tani ta Pedru, ta Jacobo tsi ta Juua, ñani Jacobo, kua'an kuera tsi ya. ³⁸ Nuu ntsaa ya ve'e ta Jairo ntsini ya ña ni'i tsiso kue nivi tsaku na ra kana nta'i na.

³⁹ Cha niki'vi ya ini ve'e ka, cha nikachi ya:

—¿Chanu va'a ni'i tsiso koyu cha tsaku koyu? Susi'i yo'o kue nitsi'a, kixi si.

⁴⁰ Cha kue nivi ntsaku nchaa na ya, tia ntava ya nti'i na, cha niki'vi ya tsi tata tsi tsi nana tsi tsi ntinuni kue chaa ntakaa ya nuu kantu'u susi'i ka. ⁴¹ Cha ntiin ya nta'a tsi, cha nikachi ya:

—Talita kumi^j —ño'o kunia kachia: Susi'i, kachi yu nuu ku, kuantakoo.

⁴² Cha mii saan ni, susi'i ña inkaa utsi-uvi kuia, ntakoi cha nikitsai tsika nui. Cha nuu ntsini kuena inkaa tsi ya ña nikuu, nikuna'a so ini na. ⁴³ Tia Jesus ntaka'ncha ya chuun nuu kuena iin yo'o ña ma ntakani kuena ña nikuu nuu ni in kue nivi, sara nikachi ya nuu kuena ña nakua'a na ña katsi susi'i yo'o.

Kue nivi ñuu Nazaret kue tsinu ini na Jesus

6 ¹ Cha nikee Jesus ika sara ntatsaa ya ñuu ya tsi kuena ntakaa ya. ² Sara kii suatu nikitsaá ya sna'a ya nuu kue nivi ini ve'e sinagoga nuu ntachi ñu'u na Sto'o Nchuxi. Cha kua'a nchu'a so na chaa so'o ña sna'a ya, cha kuna'a so ini na, cha nikitsaá na kantakatu'un tsi ta'an na:

—¿Nchii nikutu'vi nti'i kue tu'un yo'o? ¿Nixi sa'i ña nikunchichia? ¿Cha nixi kuu ña kuu sa'i ñaka'nu tsi ñavii tonu sa'a Sto'o Nchuxi?

³ ¿Cha suu ño'o kuu ña sava'a chai, ña kuu se'e Maria, ñani Sanchau, tsi Jose tsi Juda tsi Simon? Cha kue kua'i yee nuu yee yo'o.

Cha nikuntasi koyi ya. ⁴ Tia Jesus nikachi ya tsi kuena:

—In chaa ka'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi yee iñu'u na nuu ra ntisaan so kue ñuu, tia mii ñuu ra koo na yee iñu'u nuu ra, ni kue ta'an ra ni kuena ve'e ra.

⁵ Cha kue nisa'a ya kua'a xeen ña ka'nu tsi ña vii ika, tani xoo na ni ntsaki ya nta'a ya xini na cha ntuva'a na. ⁶ Cha nikuna'a ini ya vari kue nivi ñuu ya kue nitsinu ini na ya.

Jesus tachuun ya nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya takua ntakani na tu'un ya

Jesus tsika ya kue ñuu ntee yachi, cha sna'a ya tu'un ya nuu kue nivi. ⁷ Sara ntasatutu ya kue nti-utsi-uvi chaa ntakaa ya, cha ntachuun ya ta uvi ta uvi kuera kua'an kuera. Cha ntsa'a ya nchee ya nuu kuera

takua tava kuera kue tachi kini. ⁸ Cha nika'an ya nuu kuera ña ma kunaa kuera ni ña'a ku'un kuera, takua in yutu ña kutuu kuera ni. Cha ma kunaa kuera ña katsi ra, ni yati, ni xu'un ma kunkaa iti kuera. ⁹ Cha nakuiin kuera ntsitsa ra, tia ma kuu naa kuera inka sa'ma ña ntsasama kuera. ¹⁰ Saani nikachi tuku ya tsi kuera:

—Ta kunki'vi koyu in ve'e, cha kintoo koyu ika mancha nakitsaa kii kunku'un koyu inka ñuu. ¹¹ Cha tatu nchii in ñuu kue tsa'a na ki'vu, ni kue kuni na kuchaa so'o na tu'un ka'an koyu, cha kisi koyu yaka tsa'a koyu, takua nakukui in ña sna'a tsa'a ña kunto'o kue nivi ka, sara ku'un koyu inka ñuu.^k

¹² Sara nikee kue chaa yo'o kua'an kuera, cha nikitsaá kuera ntakani ra nuu kue nivi ña nantanchiko koo na nuu Sto'o Nchuxi. ¹³ Cha ntava kuera kue tachi kini ña nto'o kue nivi ka, cha chi'i kuera asichi xini kuena ku'u cha ntuva'a kuena.

Ta ntsa'ni na ta Juaa, cha-ntsiskuantucha

¹⁴ In chaa kuntsa'nu nani Herode, ntsini so'o ra ña ka'an na tsa'a Jesus, vari nti'i so kue nivi ntee ñuu ka ka'an na tsa'a ya. Yee na kachi ña kuu ya ta Juaa, cha-ntsiskuantucha, cha ntachaku ra, tsa'a ñaa kumi ya nchee ña sa'a ña ka'nu tsi ña vii.

¹⁵ Cha sava na kachi ña kuu ra Elias, chaa ntsika'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi.

Cha sava tuku na kachi ña kuu ra in chaa ka'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi, tonon in kuena ntsio ta tsa na'a.

¹⁶ Cha nuu ntsini so'o ta Herode nti'i ño'o, nikachi ra:

—¡Ño'o kuu Juaa, ña ntachuun cha'ncha suku, cha vichi ntachakui!

Saan nikachi ta Herode, ¹⁷ vari ntachuun ra na ntsa'an ntiin ta Juaa, cha nchikatu na ra ini ve'e kaa, vari saan nikuni ñási'i ra, ñá-nani Herodias. Ñá'a yo'o kui ñási'i ñani ra, cha-nani Felipe, tia Herode ntaki'in ra ñá, cha ntanta'a ra tsian. ¹⁸ Tsa'a ñaa ke'en nchu'a cha'ncha ntsintakani ta Juaa nuu ta Herode ña kue va'a kui ña ntaki'in ra ñási'i ñani ra, vari nuu tu'un Sto'o Nchuxi kachi ña ma kuu sa'a na saan.

---

^k**6:11** Kue tu'un ña kachi su'a: “Ñantaa ka'an yu nuu koyu ña kii kunka'ncha Sto'o Nchuxi kuachi kue nivi, kunkukui ña tsatu ka nuu kue nivi ñuu ka, suu saan kue nivi kuachi ntsintoyo ñuu Sodoma tsi ñuu Gomorra” ta Marku kue nitsaki nchaa ra ña, tia ta Mateu ntsaki nchaa ra ña. Kunchee ni Mateo 10:15.

¹⁹ Cha na Herodias ntsikuntasi tui ta Juaa tsa'a tu'un ntsintakani ra, cha tsa'a ñaa nikunia ña naka'ni kuii na ra, tia koo tsio, ²⁰ vari ta Herode ntsiyu'u ra ta Juaa, vari tsini ra ña chaa yo'o kuu ra in nivi ii, cha ntaa ka'an ra. Tsa'a ño'o ta Herode ma nitsa'a ra ichi ña sanchu'a na ta Juaa. Cha ntsita'an ini ra kuchaa so'o ra tu'un ntsintakani ta Juaa, vasu ntsitsiku saka nchu'a ini ra.

²¹ Cha nikitsaa kii ña na Herodias nikuu sa'i ña kunia. Kii sa'a ta Herode viko, cha ntasaka'nu ra meera, cha skatsa'an ra kuena kuu xini tsi kuena kumi chuun tsi kuena ka'nu kuu ntoyo kue ñuu kantu'u Galilea. ²² Cha na Herodias yee in se'e si'a, cha susi'i yo'o niki'via nuu ntee kue chaa ka, cha nikitsai statsa'i. Cha ta Herode tsi kue chaa ntee tsi ra nikutoo koyi nixi statsa'a susi'i yo'o yaa, sara nikachi ra tsian:

—Kaka nchii kuu so ña kunu, cha nakua'a ña nuu ku.

²³ Cha ntsaa ntsitsa yu'u ra ña kua'a ra ña:

—Nakua'a nchii so ña kunu, vasu mancha sava ntaa ñuu nuu kuntsa'nu.

²⁴ Sara susi'i yo'o nikii ntsa'in nintakatu'in nana ña:

—¿Nchii kunkaka yu?

Sara nikachi nana ña:

—Kaka xini Juaa ña skuantucha ka.

²⁵ Sara susi'i yo'o sketi ninti'via nuu ntee kue chaa yo'o cha nikachia nuu ta Herode:

—Kuni yu ña michu'mi so kua'a ni nuu xini Juaa ña skuantucha ka nuu in ko'o.

²⁶ Cha ta Herode yo'o nikukuaka ini ra, cha tia tsa'a ña tsa ntsaa yu'u ra nuu kue chaa ntee tsi ra, ma nikuu ka ntakaka sata ra tsi tu'un nika'an ra. ²⁷ Tsa'a ñaa ntaka'ncha ra chuun nuu in soldadu ña nakunai xini ta Juaa kitsai. ²⁸ Sara ntsa'an soldadu yo'o vekaa ka, cha ntsa'nchi suku ta Juaa, cha nai xini ra nuu in ko'o, ntakua'i ña nuu susi'i ka, cha susi'i ka ntakua'i ña nuu nana ña.

²⁹ Nuu ntsini kuena ntsitsitakaa nti ta Juaa ña nikuu, ntsaa kuera ntaki'in kuera iki kuñu ka cha ntsutsi kuera ña.

Jesus skatsa'an ya kua'a nchu'a so kue nivi

³⁰ Nuu ntanchiko kue chaa kunintoo yu'u nuu Jesus, ntututu kuera tsi ya, cha ntakani kuera nti'i kue ña sa'a kuera tsi ña sna'a kuera.

³¹ Sara Jesus nikachi ya tsi kuera:

—Na'a koyu, nako'on in nuu koo nivi yee, takua kuu ntitatu ko.

Su'a nikachi ya, vari kua'a xeen nivi kua'an vatsi ña ni kue nuna ka nuu kuera katsa'an ra. ³² Sara kua'an kuera tsi Jesus nuu in varku cha ntsaa kuera in tsio nuu koo nivi yee. ³³ Tia kua'a nchu'a so kue nivi ntsini na ta nikee ya kua'an ya tsi kuera, cha ntsini va'a na nchii tsio kunku'un ya. Sara nti'i so kuena ntee kue ñuu ka, ninumi na kua'an na, cha xi'na ka na ntsaa sana ntsaa ya. ³⁴ Nu u Jesus nuu varku ka, ntsini ya kua'a nchu'a so kue nivi cha nikuntavi ini ya na, vari kuu na tono kue ntikachi ña koo sto'o. Cha nikitsaá ya sna'a ya kua'a nchu'a so tu'un nuu na. ³⁵ Nu u kuu nini, kue chaa ntakaa ya ntanchaa kuera nuu ya, cha nikachi ra:

—Tsa kuu nini, cha yo'o koo na yee. ³⁶ Ka'an ni nuu kue nivi naku'un na ntsaan so kue ñuu ña ntee yachi, takua nantakuaan na ña katsi na.

³⁷ Tia Jesus nikachi ya tsi kuera:

—Kua'a kuemeu ña nakatsi kuena.

Sara nikachi kuera:

—¿A kuni ni ña naku'un kue cha nantakuaan kue ña katsi kuena, ña ya'vi uvi-sientu denariu?!

³⁸ Cha Jesus nikachi ya tsi kuera:

—¿Nisa paa kumi koyu? Kunchee koyu nanchee nisa paa inkaa.

Cha nuu ntsini na nisai inkaa cha nikachi na:

—U'un paa tsi uvi chaka kuu nti'i ña inkaa.

³⁹ Sara ntaka'ncha ya chuun nuu kue chaa ntakaa ya ña naka'an kuera nuu kue nivi ka ña nakuntu'u na ta kuaa ta kuaa nuu icha, ⁴⁰ cha ntsikuntu'u ta in-sientu kuena tsi ta uvi-xiko-utsi kuena. ⁴¹ Sara Jesus ntiin ya nti-u'un paa ka tsi ntintuu chaka ka, cha ntakunchee ya antivi, cha ntakua'a ya tatsa'vi Sto'o Nchuxi, sara nta'vi ya paa ka, cha ntsa'a ya ña nuu kue chaa ntakaa ya, takua nasatsa kuera ña nuu nti'i so kue nivi. Saani ntsa'a tuku ya ntintuu chaka ka nuu kuera.

⁴² Cha nti'i so kuena ntsitsa'an mancha ntsitu ntaa so titsi kuena.

⁴³ Nu u ntsinu ntsitsa'an kuena, ntaki'in kuena kue paa tsi kue chaka ña nintoo ña ma ntsatsi kuena, cha ntaskutu na utsi-uvi tsika vichi.

⁴⁴ Cha kuena ntsitsa'an yo'o kuu na kuaa u'un-mil chaa.

Jesus tsika ya nuu chikuii

⁴⁵ Cha nuu ntsinu vii sa'a kue chaa ntakaa Jesus ño'o, sara nikachi ya, ña nakunumi kuera kaa ra nuu varku ka, cha nakusnuu ni kuera ku'un ra chi tsio ñuu Betsaida, sara sana tsaa ya. Cha nika'an ya tsi kue nivi iin ka ña nanu'u na ve'e na. ⁴⁶ Cha nuu kuanu'u nti'i na, niki'in ya ichi kua'an ya yuku kaka ta'vi ya. ⁴⁷ Nuu nikuaa, varku ka inkai ma'i chikuii, tia Jesus inkaa mitu'un ya yuku ka. ⁴⁸ Cha ntsini ya ña ntuku nchee nchu'a so kuera kaskaka ra varku ka, vari tsa'a nchu'a tachi tsio kua'an kuera. Cha kuaa kaa uni xchaan na'a, Jesus tsika ya nuu chikuii kua'an ya chinuu kua'an varku ka cha tu'un ña kuniya'a ya kua'an ya saan ni. ⁴⁹ Cha ta ntsini kuera ña vatsi ya nuu chikuii, nika'an kuera ña kui in i'na, cha nikana ko'o kuera, ⁵⁰ vari nti'i kuera ntsini nuu ya cha niyu'u nchu'a so kuera, tia nika'an ya ni:

—jNtaki'in nchee ini koyu, vari mee kui, ma yu'u koyu!

⁵¹ Sara nika'a ya nuu varku ka, cha ntsikuiin tachi ka. Cha nikuna'a so ini kuera, ⁵² vari ma nitsitu nini kuera ña ka'nu sa'a ya ta ntsa'a ya ña katsi kua'a nchu'a nivi, vari ntasi ñatsintuni kuera.

Jesus stata ya kuena ku'u ñuu Genesaret

⁵³ Cha nuu niya'a kuera nuu chikuii ka, ntsaa kuera ñuu ña nani Genesaret, cha nchikatu kuera varku ka. ⁵⁴ Cha ta nuu kuera nuu varku ka, ntakuni ni kue nivi ntee ñuu ka Jesus. ⁵⁵ Sara kasketa kuena nii so kue ñuu ka, cha kanchiso kuena na ku'u nuu yuvi, kua'an na nuu kuu tu'un ña inkaa Jesus. ⁵⁶ Cha nchii so ka kuanki'vi ya kua'an ya, kui ñuu kuachi, a nchii ka kue ñuu, tsaki na kuena ku'u kue ichi ña ya'a ma'i ñuu ka, sara tsika na ñamani ña nakua'a ya ichi ña natsiku tuu nta'a na vasu sa'ma ya, cha nti'i so kuena ntsiku tuu nta'a sa'ma ya ntuva'a na.

Ña sa'a ña ma kuu tanchaa na nuu Sto'o Nchuxi tsi anua vii

7 ¹ In kii ntanchaa kue chaa fariseu nuu Jesus tsi uni kumi kue skuleru ley ña vatsi ñuu Jerusalen. ² Cha kue chaa yo'o ntsini kuera ña sava kue chaa ntakaa Jesus tsitsa'an kuera cha kue nintakacha kuera nta'a ra. Cha nika'an kuera tsa'a kue chaa yo'o ña

kue va'a sa'a kuera, ña kue nintasa-íí kuera nta'a ra tono tsini ñu'u sa'a ra. ³ Vari kuena fariseu tsi inka ka kuena judio kantsitsa na ña ntsisna'a kuena ntiyata, ña ma katsi na niña'a so tatu nchaa ka ntakacha na nta'a na tono tsini ñu'u sa'a na. ⁴ Cha ta ntanchiko kuena ntsa'an na nuu ya'vi, kue tsatsi kuena ni ña'a so tatu nchaa ntasa-íí na nta'a na. Cha kua'a ka ña tsini ñu'u kantsitsa na, tono ntakacha na yatsi, tinto'o, kisi kaa, tsi nuu tsintu'u na tsitsa'an na. ⁵ Tsa'a ñaa, kue fariseu tsi kue skuleru ley ntakatu'in ya:

—¿Chanu va'a kue chaa ntakaa ni kue sa'a koyi ña ntsisna'a kuena ntiyata, ña kue ntasa-íí koyi nta'i ra tsitsa'in?

⁶ Cha Jesus ntanchiko ne'e ya tu'un yo'o nuu kue chaa yo'o:

—Ñantaa nika'an nti ta Isaia, chaa ntsika'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi, ña ntsika'an ra tsa'a kue meekoyu ña kuu koyu nivi uvi yu'u, tono ntsaki nchaa ra ña kachi Sto'o Nchuxi:

“Nivi ñuu yo'o, tsi yu'i ntasaka'nui yu,
tia anua ña tsika inkai nuu,

⁷ Ña chi'an kuu ña ntasaka'nui yu,
vari ña sna'i kui tu'un nivi,
cha kue kui tu'un mee.”

Su'a nikachi Sto'o Nchuxi.

⁸ Saan kaa kue meekoyu ña stakoo koyu tu'un ntsaki Sto'o Nchuxi, cha ntakaa koyu tu'un ña ntsaki kue nivi, ña ntakacha koyu kue tinto'o tsi kue yatsi tsi ntisaan ka ña sa'a koyu.

⁹ Cha saani nikachi tuku ya:

—Chii xeen kasa'a koyu, ña nikutu'va koyu sa'a koyu ña kakuni kuemeu, cha stakoo koyu tu'un ña ntsaki Sto'o Nchuxi. ¹⁰ Vari tu'un ña ntsa'a Sto'o Nchuxi nuu nti ta Moises kachia su'a: “Koo iñu'u koyu nuu paa ku, nuu maa ku”, cha saani nikachi tuku ya: “Kuena tsa'a chi'an tata na a nana na, tsini ñu'u kuu na.” ¹¹ Tia kue meekoyu kachi koyu ña kuena ka'an tsi tata na a nana na su'a: “Ma kuu chinchee kueni, vari nti'i ña kumi kui korvan”, cha ño'o kunia kachia ña tsa nisoko na ña nuu Sto'o Nchuxi. ¹² Cha saani kachi tuku koyu ña kuena ka'an su'a, kue tsini ñu'u ka chinchee na tata na a nana na.

¹³ Cha tsio saan snaa koyu tu'un ña nika'an Sto'o Nchuxi, cha kasa'a koyu ña sna'a kue ntiyata, cha kasna'a koyu ña nuu kuena vatsi ntakua'nu. Cha kua'a xeen ka kue ña'a tono ño'o kasa'a koyu.

¹⁴ Sara Jesus ntsatutu ya kue niví, cha níkachí ya su'a:

—Ntí'í so koyu kuchaa so'o koyu, cha kutu nini koyu: ¹⁵ Ntí'í ña kee yu'u koyu, suu ña tsaan kuu ña sa'a ña kuyakua anua koyu cha ma kuu tanchaa koyu nuu Sto'o Nchuxi tsi anua víi. Tia ña kana yu'u koyu kuu ña sa'a ña kuyakua anua koyu, cha ma kuu tanchaa koyu nuu Sto'o Nchuxi. ¹⁶ Kuena chaa so'o, nakoo ntsitsi ini na cha nakutu nini na.^m

¹⁷ Nuú ntsinu níka'an Jesús nuú kue niví, stakoo ya kuena cha kua'an ya, cha níki'ví ya in ve'e. Cha kue chaa ntakaa ya ntakatu'un kuera ya, nchii kuni kachi tu'un sna'a ya nuú kue niví ka. ¹⁸ Cha ntanchiko ne'e ya tu'un yo'o:

—Cha ní kue meekoyu ma ntsitu nini. ¿A kue tsitu nini koyu ña ní ña'a ña tsatsi koyu kue kúí ña sa'a ña ma kuu tanchaa koyu nuu Sto'o Nchuxi?, ¹⁹ vari kue keti anua koyu, chí titsi koyu keti, sara kani.

Tsí ño'o níkachí ya ña ntí'í ña tsatso kúí ña va'a nuu Sto'o Nchuxi.

²⁰ Cha níkachí tuku ya:

—Ña vá'a ña kana yu'u na, ño'o kuu ña sa'a ña ma kuu tanchaa na nuu Sto'o Nchuxi. ²¹ Vari anua kue niví kitsi ña kue va'a ntakanini na, cha sa'í ña kuena ntanta'a nchaka na inka na, a in chaa nchaka kua'a ña'á, a in ña'á nchaka kua'a chaa, a ña ka'ni na ntii, ²² a ña skuí'na na, a kutoo na kukumi na kua'a nchu'a kue ña'a, a sa'a na kuachi, a sta'ví na, a ña koo ña kukanuu na, a ña tutsi ini na tsa'a ña kumi inka na, a ña kuu na ntítu'un, a ña ntsaká'nu na meena, a ña kue tsachuun ntí'í na ñatsintuni na. ²³ Ntí'í so kue ñavá'a yo'o kitsia anua na, cha ño'o kuu ña sa'a ña kue kuu tanchaa na nuu Sto'o Nchuxi.

In ña'á ña kue kuu judia tsinu inia Jesús

²⁴ Cha íka níkee Jesús kua'an ya chí kue ñuu Tíro tsi Sídon. Cha nintoo ya in ve'e, cha kue níkuni ya ña kuni ní in niví nchii kintoo ya, tia kue níkuu chíse'e ya. ²⁵ Cha íka yee in ña'á cha yee se'e sí'a cha nto'í tachi kini. Cha ta ntsini ña'á yo'o nuu kintoo Jesús, ntsai ra ntsíkutsítia nuu ya cha ntsata nchí'í níi mancha nuu ñu'ú. ²⁶ Cha ña'á yo'o kue kúí judia, kúí ña ñuu Sírofenisia. Cha ntsíkí ñamani nuu Jesús ña natava ya espíritu kini ña nto'o se'e sí'a. ²⁷ Tia Jesús níkachí ya:

---

^m**7:16** Tu'un yo'o koi kaa nchaa nuu kue tutu yata ka.

—Kua'a ichi ña xi'na ka kue se'e nakatsa'an, vari kue va'a na'a ña xita ko staa yu'u kue sukuachi, cha kua'a ko ña nuu kue tina.

²⁸ Cha ña'á yo'o nikachia su'a:

—Ntaa ka'an ni, Sto'o, tia mancha kue tina tsatsi ti ña koyo titsi mesa kue sukuachi.

²⁹ Cha Jesus nikachi ya:

—Tsa'a ña nika'un su'a, kuanu'u, koo ña ntakaninu, vari espiritu kini ka tsa kua'in.

³⁰ Nuu ntatsaa ña'á yo'o vi'i, ntsinia ña se'e si'a koo ka ña nto'i kantu'i nuu tsito, vari espiritu kini ka tsa nikii kua'in.

Jesus stata ya in chaa ntiso'o nti-i'in

³¹ Cha Jesus nikee ya ñuu kantu'u yachi Tiro, cha niya'a ya chi ñuu Sidon, cha niya'a tuku ya kue ñuu kantu'u Dekapoli, cha ntsaa ya yu'u chikuii Galilea. ³² Cha ika ntsaa na tsi in chaa kuu ntiso'o tsi nti-i'in nuu inkaa ya, cha ntsika na ñamani nuu ya ña nakaki ya nta'a ya xini chaa yo'o. ³³ Cha Jesus ntiin ya nta'a chaa yo'o, cha nchaka ya ra kua'an ya itsio. Sara nchituu ya xini nta'a ya ntintuu so'o chaa yo'o, sara nchi'i ya nchayu'u ya xini nta'a ya cha nchituu ya ña yaa chaa yo'o. ³⁴ Sara ntane'e ya nuu ya antivi, cha nti'vi so ini ya, cha nikachi ya:

—¡Efata!

Ño'o kunia kachia: ¡Nanuna!

³⁵ Cha mii saan ntuva'a so'o ra, cha ntuva'a yaa ra cha va'a ntaka'an ra. ³⁶ Cha Jesus ntaka'ncha ya chuun nuu kuena ña ma ntakani so kuena nuu ni in na ña nikuu, tia nisa ka ña ka'an ya ña ma ntakani na, cha vi'i so ka ntakani na ña. ³⁷ Nikuna'a so ini na ña sa'a ya cha kachi kuena:

—Nti'i so ña sa'i, ra va'a sa'i ña. ¡Kuu sa'i ña mancha kue ntiso'o kuu kuchaa so'i, tsi kue nti-i'in kuu ka'in!

Ta ntsa'a Jesus ña katsi kua'a nchu'a so kue nivi

8 ¹ Kue kii saan ntututu kua'a nchu'a so kue nivi nuu inkaa Jesus cha koo ña katsi na. Cha ntasatutu Jesus kue chaa ntakaa ya, cha nikachi ya tsi kuera:

²—Kuntavi ini yu kue nivi yo'o, vari tsa niketa uni kii ña inkaa kuena yo'o cha koo ña katsi na. ³ Tatu ma katsi na ni ña'a cha

natachuun na nu'u na ve'e na, kuu kunaa na sava ichi, vari yee na tsika xeen vatsi.

⁴ Cha nikachi kue chaa ntakaa ya:

—¿Tia nchii ne'e ko ña katsi kuena yo'o, vari yo'o ra koo nivi yee?

⁵ Cha nintakatu'un Jesus kuera:

—¿Nisa paa naa koyu?

Sara ntanchiko ne'e kuera:

—Utsa ña naa kue.

⁶ Sara ntaka'ncha ya chuun nuu kue nivi ña nantakuntu'u kuena.

Sara ntiin ya nti-utsa paa ka, cha ntakua'a ya tatsa'vi Sto'o Nchuxi,

sara skuachi ya ña cha ntsa'a ya ña nuu kue chaa ntakaa ya, takua

nasatsa kuera ña nuu kue nivi. Cha saan sa'a kuera. ⁷ Cha saani kumi

kuera uni kumi chaka. Cha Jesus ntasa-ii ya kue chaka yo'o, cha

ntsa'a ya ña nuu kue chaa ntakaa ya, takua nasatsa kuera ña. ⁸ Cha

nti'i so kuena ntsitsa'an mancha ntsitu titsi kuena, cha ña nikuyoso ka

ntaskutu kuena utsa tsika vichi. ⁹ Cha kuaa kumi-mil kuena kuu na

ntsitsa'an. Sara nikachi Jesus ña tsa kuu ntantucha kuena, ¹⁰ sara nikaa

ya nuu in varku tsi kuena ntakaa ya, cha kua'an ya chi ñuu

Dalmanuta.

Kue chaa fariseu tsika koyi ña nastuu Jesus in ñaka'nu

¹¹ Cha ntsaa uvi uni kue chaa fariseu, cha nikitsai tiin ta'in tu'un tsi

Jesus. Cha nikuni koyi koto inia ya, cha ntsiki ña nastuu ya in

ñaka'nu nchu'a, takua nakuni koyi a ntaa ña nchee ya vatsia nuu Sto'o

Nchuxi. ¹² Cha Jesus nti'vi so ini ya cha nikachi ya:

—¿Chanu va'a tsika kue nivi yee vichi ña stuu in ñaka'nu nchu'a?

Ñantaa ka'an yu ña ma stuu ni in ñaka'nu nuu koyi.

¹³ Sara stakoo ya koyi, cha nikaa tuku ya nuu varku ka sara kua'an

ya inka tsio yu'u chikuii ka.

Ña sna'a kue fariseu kui tono in yutsa ña nta'an

¹⁴ Cha sana ini kue chaa ntakaa Jesus kunaa kuera ña katsi kuera,

cha kantu'u in mitu'un paa nuu varku ka. ¹⁵ Jesus ntaka'ncha ya chuun

nuu kuera:

—Kunchaa nchu'a koyu kue meu nuu tu'un ña ka'an kue fariseu tsi

ña ka'an Herode, vari kui tono in yutsa ña nta'an.

¹⁶ Cha tsa'a tu'un yo'o kue chaa ntakaa ya nikitsaa kuera kantatu'un kuera ña koo paa nitsinaa kuera. ¹⁷ Cha ntsiku'un nuu Jesus nchii tsa'a kantatu'un kuera cha nikachi ya:

—¿Chanu va'a kachi koyu ña koo paa? ¿A nchaa ka kutu nini koyu, ni nchaa ka kuni koyu? ¿A ntasi ñatsintuni koyu? ¹⁸ ¿A kue nche'e koyu cha yee ntuchi nuu koyu? ¿A kue chaa so'o koyu cha yee so'o koyu? ¿A ntaka'an koyu, ¹⁹ ta nisatsa u'un paa nuu u'un-mil chaa, ¿nisa tsika vichi ntsitu ña nintoo ntastaka koyu?

Cha nikachi kuera:

—Utsi-uvi tsika vichi.

²⁰ Cha nikachi tuku ya:

—Cha ta nisatsa tuku utsa paa nuu kumi-mil nivi, ¿nisa tsika vichi ntsitu ntastaka koyu?

Cha nikachi kuera:

—Utsa tsika vichi.

²¹ Sara nikachi ya tsi kuera:

—¿A nchaa so kutu nini koyu?

Jesus stata ya in chaa kuaa ñuu Betsaida

²² Nuu ntsaa kuera ñuu Betsaida, ntsaa uvi uni nivi tsi in chaa kuaa nuu inkaa Jesus, cha ntsika na ñamani nuu ya ña nakaki ya nta'a ya xini chaa yo'o. ²³ Sara ntiin Jesus nta'a chaa kuaa yo'o cha nikee ya yu'u ñuu. Cha sara statsi ya ntuchi nuu ra tsi nchayu'u ya, sara nchituu ya nta'a ya chaa yo'o, sana nintakatu'un ya ra:

—¿A tuu nche'u nchii in ña'a?

²⁴ Sara ntane'e ra nuu ra cha nikachi ra:

—Nche'e kue nivi tia kaa na tono kue yutu kuu, cha tu'un ña tsika na.

²⁵ Cha nchituu tuku Jesus nta'a ya ntuchi nuu chaa yo'o, cha sara chaa yo'o ntakunchee ra, cha ntatuu va'a ntuchi nuu ra, cha ntuva'a ra. ²⁶ Sara ntachuun Jesus ra nanu'u ra ve'e ra, cha nikachi ya:

—Ma ntanchiku ku'un ñuu yo'o, cha ma ntakanu ño'o nuu ni in nivi ntee ñuu yo'o.

Ta Pedru ntakani ntaa ra ana kuu Jesus

²⁷ Sara kua'an Jesus tsi kue chaa ntakaa ya, cha kua'an ya chi nuu ntee kue ñuu yachi ñuu Cesarea Filipino. Cha nuu kua'an kuera sava ichi Jesus ntakatu'un ya kuera:

—Ta ka'an kue nivi tsa'a, ¿ana kuu kachi kuena?

²⁸ Kue chaa yo'o nikachi kuera:

—Sava kuena kachi ña meeni kuu ni nti ta Juua, chantsiskuantucha. Cha sava tuku na kachi na ña kuu ni nti ta Elias,^o cha inka tuku kuena kachi ña kuu ni nchii in kue chaa ntsika'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi ta tsa na'a.

²⁹ —Cha kue meu, ¿ana kuu ka'an koyu? —nikachi ya.

Cha ta Pedru nikachi ra:

—Meeni kuu Ya kuu Cristo, ya vatsi skaku kue.

³⁰ Tia ntaka'ncha ya chuun nuu kuera ña ma ntakani kuera tu'un yo'o nuu ni in kue nivi.

Jesus ntakani ya ña kunka'ni na ya tia kuntachaku ya

³¹ Jesus nikitsaá ya sna'a ya nuu kue chaa ntakaa ya:

—Mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, tsini ñu'u nto'o nchu'a cha kunkuntasi kuena yu, na ntsa'nu kumi chuun tsi kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu tsi kue skuleru ley, cha kunka'ni kuii na yu, tia titsi uni kii kuntachaku yu.

³² Ño'o kuu ña nika'an ntaa ya nuu kuera. Sara ta Pedru satsio ra ya cha nikachi ra tsi ya:

—¡Ma nto'o ni tono kachi ni!

³³ Tia Jesus ntakava ya ntakunchee ya nuu kue chaa ntakaa ya, cha nikana'a ya tsi ta Pedru cha nikachi ya:

—¡Kutsiu nuu, tachi na'a, vari meu ntakaninu tono ntakanini kue nivi, cha kue ntakaninu tono ntakanini Sto'o Nchuxi.

³⁴ Sara nikana ya kue chaa ntakaa ya tsi kue nivi cha nikachi ya:

—Tatu nchii in koyu kuni kutakaa yu, ma ntakanini koyu tsa'a kue meu, cha kuiso koyu krusi koyu,^o cha kutakaa koyu yu. ³⁵ Vari kuena kuni skaku na meena nuu ñayivi yo'o, kuntuñu'u na, tia na tsi'i tsa'a tsi tsa'a tu'un, kunkaku na. ³⁶ ¿Nchii ni na'i vasu nakukumi na kua'a

---

8:28 Elias ntsikuu in chaa ntsika'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi ta tsa na'a.

8:34 “Ña kuisa na krusi na” kunia kachia ña kuena ntakaa Jesus, tsini ñu'u koo tu'va na nuu kue tunto'o mancha kuu na tsa'a ña tsinu ini na.

nchu'a ña'a ñayivi yo'o, tatu kuntuñu'u anua na? ³⁷ Vari koo ni ña'a ña kuu cha'vi na takua kuchaku na icha'ncha.

³⁸ Tatu nchii in na kukanuu tsa'a tsi tsa'a tu'up nuu kue nivi ña sa'a kuachi cha stakoo na ña tsinu ini na Sto'o Nchuxi, saani mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, kunkukanuu tsa'a na, ta kuntanchiko tsi ñavii ntatu ntanchii Paa yu tsi kue angel íi.

9 ¹ Cha nikachi tuku Jesus:
—Ñantaa ka'an yu, ña ke'en ta'an koyu ña inkaa yo'o ma kuu koyu mancha nakuni koyu ña kitsaá Sto'o Nchuxi kuntsa'nu ya tsi nchee ya.

Nuu ntasama Jesus, cha ntuxiñu ya

² Nuu niya'a iñu kii, Jesus kua'an ya in yuku suku cha nchaka ya tani ta Pedru tsi ta Jacobo tsi ta Juaa. Cha nuu ntsaa ya ika, siin ntuu ya nuu kue chaa yo'o. ³ Sa'ma ya ra ntuxiñu ña cha ntuyaa kachi si, ña koo ni in na kuu ntakacha in kuaa saan. ⁴ Cha ntsini kuera ta Elias tsi ta Moises iin kuera ntatu'un kuera tsi Jesus. ⁵ Cha ta Pedru yo'o nikachi ra tsi Jesus:

—Mestru, ¡va'a nchu'a kui ña inkaa kue yo'o! Cha nasa'a kue uni ve'e chava luu, ian nakuu nuu kuntu'u ni, cha inkai nakuntu'u Moises, cha inkai nakuntu'u Elias.

⁶ Cha ta Pedru ni kue nitsini ra ña nika'an ra, vari niyu'u nchu'a so kuera. ⁷ Cha ini ka'an ra in sunaa ntatuu vikó nuú cha ntasi si nuu iin kuera, cha nuu vikó nuú ka nchaku in ntusu ña nikachi su'a:

—Ya yo'o kuu se'e, cha kuu ini nchu'a ya. Kuchaa so'o koyu ña ka'an ya.

⁸ Cha ta ntakunchee kuera nuu iin kuera, koo ka uvi kue chaa ka nitsini kuera, sa mitu'un Jesus inkaa.

⁹ Ini kuanuu kuera yuku ka, Jesus ntaka'ncha ya chuun nuu kuera:

—Ma ntakani koyu nuu ni in nivi ña ntsinu mancha nantachaku yu, mee Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi.

¹⁰ Tsa'a ñaa ma ntakani kuera ña ntsini kuera, vasu kantakatu'un tsi ta'an kuera, nchii kuni kachi tu'un ña nika'an Jesus ña kuntachaku ya.

¹¹ Cha nintakatu'un kuera Jesus:

—¿Chanu va'a kachi kue skuleru ley ña xi'na ka tsini ñu'u kitsi Elias?

¹² Sara ntanchiko ne'e Jesus:

—Ñantaa ka'an koyi ña xi'na ka tsini ñu'u kitsi Elias, ntasava'a nti'i ra kue ña'a. ¿A kue kaa nchaa nuu tu'un Sto'o Nchuxi, ña mee, Chaa ntachuun ya, kunkuntasi na yu cha tsini ñu'u nto'o nchu'a? ¹³ Tia mee kachi yu ña Elias tsa nikitsi ra, cha sa'a nchu'a kue nivi ra, vari saan kaa nchaa nuu tu'un Sto'o Nchuxi ña tsini ñu'u nto'o ra.^p

Jesus tava ya tachi kini nuu in ñasui

¹⁴ Cha ta ntanchiko Jesus tsi kue ntinuni kue chaa ntakaa ya, ntitsaa ya nuu iin kue sava ka kue chaa ntakaa ya. Cha tsa ntututu kua'a nchu'a so kue nivi tsi sava kue skuleru ley cha tiin ta'an kuera tsi kue chaa ntakaa Jesus. ¹⁵ Cha ta ntsini kue nivi ña ntitsaa ya, nikuna'a so ini na cha sketa na kua'an na takua ka'an na ya. ¹⁶ Cha nintakatu'un Jesus kuena:

—¿Nchii tsa'a tiin ta'an koyu?

¹⁷ Cha in chaa inkaa ma'i kue nivi nika'an ra:

—Mestru, yo'o nchaka se'e vatsi, vari kumia tachi kini ña sa'a ña kue kuu ka'in. ¹⁸ Cha nchii so ni inkai, espiritu kini yo'o ti'an ña, cha tsa'i ña nuu ñu'ú, cha kana tiñu yu'i, cha ka'in so nu'i cha kuyutu si. Cha ntsika yu nuu kue chaa ntakaa ni ña natava kuera espiritu kini yo'o, tia kue kuu sa'a kuera.

¹⁹ Cha nikachi Jesus:

—¿Nivi ña kue tsinu ini! ¿Mancha nchii kii tsini ñu'u kunkunkaa yu tsi koyu? ¿Mancha nchii kii tsini ñu'u kuanchee ini yu kueyo? Kunchaka ñaluu tsaan kitsu.

²⁰ Sara nchaka kuena ñaluu ka kua'an na nuu Jesus, tia ta ntsini espiritu ka Jesus, sa'i ña ntsi'i í'i ñaluu yo'o, cha ntachia nuu ñu'ú, tsichi ñu'i cha kana tiñu yu'i. ²¹ Cha nintakatu'un ya tata ñaluu yo'o:

—¿Mancha nchii kii nto'i ño'o?

Sara nikachi ra:

—Mancha ta lui. ²² Cha kua'a nchu'a so cha'ncha skani ña nuu ñu'u a nuu chikuii takua nakuu ño'o sa'i. Tia tatu kuu sa'a ni ña nantuva'i, koo ñamani ini ni tsa'a kue cha chinchee ni kue.

²³ Jesus nikachi ya:

—Nikachu ña a kuu sa'a ña nantuva'i. ¡Koo ni ña'a ña ma kuu sa'a Sto'o Nchuxi tatu tsinu ini na ya!

²⁴ Sara tata ñaluu yo'o nikana ko'o ra cha nikachi ra:

—Tsa tsinu ini yu. ¡Chinchee ni yu natsinu ka ini yu ni!

²⁵ Nuu ntsini Jesus ña ntukua'a ka kue nivi, ntaka'ncha ya chuun nuu espiritu kini yo'o cha nikachi ya su'a:

—Espiritu ña sa'a ña kuu na nti-i'in tsi ntiso'o, vichi ra mee ntaka'ncha yu chuun nuu ku ña keu nuu ñaluu yo'o cha miki ka ntanchiko koo ku nui.

²⁶ Cha espiritu yo'o nikana ko'i cha sa'i ña inka tuku nakuu í'i ñaluu yo'o, sara nikii kua'in, sara ñaluu yo'o kantu'i tonono in ña ntsi'i. Cha kua'a nchu'a so kue nivi kachi na ña ntsi'a. ²⁷ Tia Jesus ntiin ya nta'i takua nantakoi sara ntakunchichia.

²⁸ Sara Jesus niki'vi ya in ve'e tsi kue chaa ntakaa ya, cha nuu iin kue meera ni tsi Jesus, nintakatu'un kuera ya:

—¿Chanu va'a kue meekue kue nikuu tava kue espiritu kini ka?

²⁹ Cha Jesus nikachi ya tsi kuera:

—Tsini ñu'u kaka ta'vi ko nuu Sto'o Nchuxi cha kunaa su'un ko, takua kuu tava ko ta'an kue espiritu kini ka.

Ña uvi ntakani Jesus ña kunka'ni na ya cha kuntachaku ya

³⁰ Sara ika nikee ya kua'an ya, cha niya'a ya kue ñuu kantu'u Galilea. Tia kue nikuni ya ña ni in nivi kuni nchii kua'an ya, ³¹ vari sna'a ya nuu kue chaa ntakaa ya, cha ntakani ya nuu kuera:

—Mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, kuntakua'a na yu nta'a kue nivi, cha kunka'ni kuii na yu, tia titsi uni kii sara kuntachaku yu.

³² Cha kue chaa yo'o ma nitsitu nini kuera nchii kuni kachi ña ntakani ya, cha niyu'u kuera ntakatu'un ra ya.

Kue chaa ntakaa Jesus ntatu'un kuera, ana kuu na ka'nu ka kuu

³³ Sara ntsaa Jesus ñuu Kapernaun, cha ta ntsaa ya ve'e nuu kintoo ya, nintakatu'un ya kue chaa ntakaa ya:

—¿Nchii tsa'a ntatu'un koyu ta vatso ichi?

³⁴ Tia ni in kuera kue nika'an, vari ichi nuu vatsi kuera tiin ta'an kuera tsa'a ña ana kuu na ka'nu ka kuu. ³⁵ Sara Jesus ntakuntu'u ya cha ntasatutu ya nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya, cha nikachi ya tsi kuera su'a:

—Na kuni kukuu na ka'nu ka kuu, tsini ñu'u ntasaluu na meena, cha chinchee na nti'i so kue ta'an na.

³⁶ Sara ntiin ya in ñaluulu cha nchaka ya tsi ma'i kue chaa ntakaa ya, cha ntakunaa nchaa ya tsi cha nikachi ya:

³⁷ —Na sa'a ña va'a tsi in ñaluulu tonu suyo'o yu'u nuu, sa'a na ña va'a tsi mee; cha na sa'a ña va'a tsi mee, kue sa'a na ña va'a tani tsi mee, cha saani sa'a na ña va'a tsi ya ntachuun yu.

Kuena kue kuntasi Jesus, inkaa na tsio ya

³⁸ Sara ta Juua nikachi ra:

—Mestru, ntsini kue in chaa ña tava espiritu kini cha tsachuun si'vi ni, cha nikuni kue kasi kue nui, vari kue inkai tsi kue meeko.

³⁹ Tia ntanchiko ne'e Jesus tu'un yo'o nuu kuera:

—Ma kasu nui, vari na tsachuun si'vi ta sa'a na ñaka'nu, ma kuu ka'an kini na tsa'a. ⁴⁰ Cha na kue kaka na'a tsion, inkaa na tsio ko.

⁴¹ Nchii na nikuu nakua'a vasu in yatsi chikuii ko'o koyu tsa'a ña kuu koyu na tsinu ini yu, ñantaa ka'an yu ña kunine'e na ñava'a.

Nakunchaa meeko takua ma sa'a ko ña inka na sa'a kuachi

⁴² Cha Jesus nikachi tuku ya:

—Tatu nchii in na nasa'a ña kana kava in na xoo tsinu ini yu nuu kuachi, va'a xeen ka kui ña ta kumani ka sa'i ño'o nakukatu suki in yuú ka'nu ña xchi'i triu, cha naskana na ña nuu chikuii ntucha. ⁴³ Tatu nta'u sa'i ña sa'u kuachi, ka'ncha su ña. Va'a xeen ka kui ña nantatsau nuu Sto'o Nchuxi tsi in nta'u, suu saan ña ntintuu nta'u ra ku'un nuu anchaya, nuu miki nta'va ñu'u. ⁴⁴ ⁴⁵ Cha tatu tsa'u sa'i ña sa'u kuachi,

ka'ncha su ña. Va'a xeen ka kui ña nakoo luu tsa'u ntatsau nuu Sto'o Nchuxi, suu saan ña ntintuu tsa'u cha skana na yo nuu anchaya. ⁴⁶

⁴⁷ Cha tatu ntuchi nuu ku sa'i ña sa'u kuachi, tavu ña. Va'a xeen ka kui ña nantatsau nuu kuntsa'nu Sto'o Nchuxi tsi in ntuchi nuu ku, suu saan ña ntintuu ntuchi nuu ku ra skana na yo nuu anchaya, ⁴⁸ nuu kunchaa tikuxi na ña miki tsi'i, cha nuu kai ñu'u ña miki nta'va.

9:43 Ño'o kunia kachia ña tatu nchii in ña'a sa'a ña kana kavu nuu kuachi, stakoo nti'u ña, takua kuchaku icha'ncha.

9:44 Kue tu'un numero 44 tsi 46 iin ni kui tsi tu'un numero 48, tia ta Marku takua nuu numero 48 ntsaki nchaa ra ña.

⁴⁹ Nti'i na kuntu-u'va tsi ñu'u, tono nti'i so ña soko na sa-u'va na ña.⁵⁰ Iin yo'o ra kui ñava'a, tia tatu ntivia, ¿nixi ntasava'a ko ña takua kuu kuachoon ña? Kukuu koyu ñava'a nuu ñayivi yo'o tono iin ña kui ñava'a, cha kuntoyo va'a koyu tsi kue ta'un.

Jesus sna'a ya tu'un tsa'a kuena tanu

10 ¹ Nikee Jesus ñuu Kapernaun cha niya'a ya kue ñuu kantu'u Judea, sara ntsaa ya inka tsio yu'u yucha Jordan. Cha ika ntututu tuku kua'a nchu'a nivi, cha nikitsaa tuku ya sna'a ya nuu kuena tono sa'a ya. ² Sara ntanchaa uvi uni kue chaa fariseu nuu inkaa ya, cha nikitsaa kuera ntakatu'un ra takua koto ini kuera ya, cha nikachi kuera:

—¿A va'a kui ña chaa kuu ii stakoo ta'an ra tsi ñasi'i ra?

³ Sara ntanchiko ne'e ya tu'un yo'o:

—¿Nchii tu'un stakoo nti ta Moises nuu ko?

⁴ Cha nikachi kuera:

—Moises ntsa'a ra ichi ña kuu tanu kuena yee ntuu ta'an, tia chakuu ii tsini ñu'u so kua'a ra in tutu tsa'a ña kuntu kuena.

⁵ Sara Jesus nikachi ya:

—Nti ta Moises nchaa ra tu'un yo'o nuu kue nivi ñoo tsa'a ña kuu na nivi nchee so'o. ⁶ Tia mancha ta tsa'a ñayivi, Sto'o Nchuxi sa'a ya in chaa tsi in ña'á. ⁷ Tsa'a ñaa chaa kustakoo ra tata ra tsi nana ra takua kita'an ra tsi ñasi'i ra, ⁸ cha ntintuu kuena kunkukuu na tono in mitu'un iki kuñu, cha kue kuu ka na uvi nivi, vari in mitu'un ntuu na. ⁹ Tsa'a ñaa, na nchita'an Sto'o Nchuxi, ma kanu kue nivi kuena.

¹⁰ Sara ta ntatsaa Jesus ve'e nuu kintoo ya, kuena ntakaa ya ntakatu'un tuku kuera ya tsa'a tu'un yo'o. ¹¹ Cha nikachi Jesus:

—In chaa ntanu tsi ñasi'a, cha tanta'i tsi inka ña'á, sa'i kuachi nuu ña'á ntsikuu ñasi'a; ¹² cha tatu in ña'á stakoi ia, cha tanta'i tsi inka chaa, sa'i kuachi nuu chaa ntsikuu ia.

Ta nika'an Jesus ña nakoo va'a kueña kuachi

¹³ Cha ntsaa kuena tsi kue se'e na, cha nchaka kuena tsi kua'an na nuu Jesus, takua nakaki ya nta'a ya xini kuetsi, tia kue chaa ntakaa ya

---

•9:49 Ño'o kunia kachia ña nti'i so na kuniya'a nuu tunto'o tsatu, cha tsio saan kunkutsa na nuu ña tsinu ini na.

nikitsaá kuera kana'a ra tsi kuena. ¹⁴ Ta Jesus ntsini ya ño'o, ntaku'u xini ya cha nikachi ya:

—Kua'a ichi nakitsi kueba kuachi luu tsaan nuu, cha ma kasi koyu, vari Sto'o Nchuxi kunkunsa'nu ya nuu kuena kuu tono kueba kuachi luu yo'o. ¹⁵ Ñantaa ka'an yu, ña na tsinu ini Sto'o Nchuxi tono in ñaluulu, cha meeya kunkunsa'nu ya nuu na.

¹⁶ Cha ntanumi ya kueba kuachi luu yo'o, cha ntsaki ya nta'a ya xini kuetsi cha nikachi ya:

—Va'a nchu'a so nakoo koyu.

In chaa kuika ntatu'un ra tsi Jesus

¹⁷ Ta kunkee Jesus ku'un ya inka ñuu, numi nchu'a so in chaa ntsaa ra, sara ntsikutsiti ra nuu ya cha nintakatu'un ra:

—Mestru, va'a nchu'a ini ni, ¿nchii tsini ñu'u sa'a takua tsaa yu ne'e ña kuchaku yu icha'ncha?

¹⁸ Cha Jesus nikachi ya:

—¿Chanu va'a kachu ña va'a nchu'a ini yu? Ñantaa kui ña mitu'un Sto'o Nchuxi kuu ya va'a ntsitsa ini. ¹⁹ Tsa tsinu nchii tu'un ntsa'a Sto'o Nchuxi: “Ma kuchaku inka ña'a, ma ka'nu ntii, ma skui'nu, ma skuisu kuachi sata inka na, ma sta'vu takua ne'u kue ña'a, koo ña iñu'u nuu paa ku tsi nuu maa ku.”

²⁰ Sara nikachi chaa yo'o:

—Mestru, nti'i tu'un yo'o tsa kantsitsa ña mancha ta yucha.

²¹ Cha Jesus ntakunchee ya nuu chaa yo'o ra nikuntavi ini ya ra, cha nikachi ya:

—Ña kumani ka sa'u kuu ña kua'an, ra xiku nti'i ña kumu cha kua'u xu'un ña kunine'u nuu kuena kunta'vi, cha saan kuntane'u ñava'a antivi; cha vichi ra kitsu ra kutakau yu vasu nantu'u tsa'a.

²² Cha nuu ntsini so'o chaa yo'o tu'un yo'o, ntutsi nchu'a ini ra, cha nikukuaka ini ra sara kua'an ra, vari kuu ra in chaa kuika nchu'a.

²³ Sara ntakunchee ya nuu iin kue chaa ntakaa ya cha nikachi ya tsi kuera:

—¡Nchichi xeen kunkukui ña kue ntikuika kua'a koyi ichi ña kunsa'nu Sto'o Nchuxi nuu koyi!

²⁴ Cha kue chaa ntakaa ya nikuna'a ini kuera ña nika'an ya, cha nika'an tuku ya inka kuaa nuu kuera:

—Kue ta'an luu, nchichi xeen kui ña kuena kuika kua'a na ichi ña kuntsa'nu Sto'o Nchuxi nuu na, vari ka'án na ña tsi ña kumi na ne'e na ña kaku na. ²⁵ Nchichi kui ña ya'a in kiti kameyu yavi tsa'a iñu tiku, tia nchichi xeen ka kui ña in ntikuika ki'via nuu inkaa Sto'o Nchuxi cha kuntsa'nu ya nui.

²⁶ Ta ntsini so'o kuera ña nika'an Jesus nikuna'a xeen ka ini kuera, cha kantakatu'un tsi ta'an kuera:

—¿Cha ana kuu na kuu kaku?

²⁷ Cha ntakunchee ya nuu kuera cha nikachi ya:

—Nuu kue nivi kui in ña miki kuu, tia nuu Sto'o Nchuxi koo ña nchichi, vari nti'a kuu sa'a ya.

²⁸ Cha sara ta Pedru nikachi ra su'a:

—Meekue tsa stakoo kue nti'i ña'a kumi kue, cha ntakaa kue ni.

²⁹ Sara nikachi Jesus:

—Ñantaa ka'an yu, ña kuena stakoo ve'e na, a ñani na, a kua'a na, a tata na, a nana na, a ñási'i na, a se'e na, a ñu'ú na tsa'a mee tsi ña tsinu ini na tu'un tsa ña ka'an yu, ³⁰ cha kuena yo'o ini yee na vichi, kuntane'e na kuaa in-sientu ka ña kua'a ka, tono ve'e na, ñani na, kua'a na, nana na, se'e na tsi ñu'ú na, vasu kusanchu'a kue nivi na. Cha kii vatsi chinuu kuntane'e na ña kuchaku na icha'ncha. ³¹ Tia kua'a nchu'a kuena ka'nu kuu ñayivi yo'o, cha kue ka'nu kuu na nuu Sto'o Nchuxi; cha kua'a nchu'a kuena kue ka'nu kuu ñayivi yo'o, cha ka'nu kuu na nuu ya.

Ña uni ntakani Jesus ña kunka'ni na ya

³² Kua'an kuena chi ñuu Jerusalen, cha ntasnuu Jesus nuu kue nivi ntakaa ya. Cha nti'i kuena ntakanini kuena, cha ntakaa yu'u so kuena ya. Cha satsio ya nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya, cha nikitsaá ya ntakani ya ña kunto'o ya, cha nikachi ya su'a:

³³ —Kuchaa so'o koyu, vichi ra kunko'on Jerusalen, nuu kuntakua'a na yu, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, nuu kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu tsi kue skuleru ley. Ika kusantaa koyi tu'un tsa'a ña kunka'ni kuu koyi yu, cha kuntakua'i yu nuu kue nivi na kue kuu judio.

³⁴ Kunkuaku nchaa koyi yu, cha kustutsi koyi yu, cha kuntivi sii koyi yu, sara kunka'ni kuu koyi yu; tia titsi uni kii kuntachaku yu.

Ña tsika Jacobo tsi Juaa nuu Jesus

³⁵ Ntanchaa Jacobo tsi Juaa, se'e ta Zebedeo, nuu Jesus cha nikachi kuera:

—Mestru, kuni kue ña sa'a ni ñamani, kua'a ni ña kunkaka kue.

³⁶ Cha nintakatu'un ya:

—¿Nchii kakuni koyu ña kua'a nuu koyu?

³⁷ Cha nikachi kuera:

—Kua'a ni ichi ña nuu vii ntatu kuntsa'nu ni, nakuntu'u kue, in kue tsio nta'a kua'a ni, cha inka kue tsio nta'a sachi ni.

³⁸ Tia Jesus nikachi ya:

—Ntsíni koyu nchii kuu ña tsika koyu. ¿A kuu ko'o koyu ña uva kunko'o, cha kuantucha koyu tono kunkuantucha cha nto'o koyu tono kunto'o?

³⁹ Cha ntanchiko ne'e kuera tu'un yo'o:

—Kuu sa'a kue ña.

Sara nikachi Jesus:

—Kunko'o koyu ña uva ña kunko'o, cha kunkuantucha koyu tono kunkuantucha; ⁴⁰ tia ña kuntu'u koyu tsio nta'a kua'a a tsio nta'a sachi, kue ntuta'an yu kua'a ña, vari mitu'un Sto'o Nchuxi kuu ya kunkua'i nuu kuena nikatsi ya.

⁴¹ Nuu ntsini so'o nti-utsi ka kue chaa ntakaa ya ño'o, ntaku'u xini kuera tsi Jacobo tsi Juaa. ⁴² Tia Jesus nikana ya nti'i kuera, cha nikachi ya:

—Tono kue meekoyu tsa tsini koyu ña nuu ñayivi yo'o yee kue chaa kuntsa'nu ña ka'ín ña kuu ntaka'nchi chuun cha sanchu'i kue nivi, cha kuenta kuu xini tuchii sa'i ña kantsitsa kue nivi nui. ⁴³ Tia nuu kue meekoyu suu saan kui. Tatu nchii in koyu kuni kuntsa'nu, tsini ñu'u chincheu kue ta'un. ⁴⁴ Cha saani tatu nchii in koyu kuni kukuu xini, tsini ñu'u kukuu in musu ña sachuun chi'an nuu kue ta'un. ⁴⁵ Vari ni mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, kue vatsi takua sachuun na nuu, tia vatsi takua sachuun nuu na, cha kuu yu takua saan kaku kua'a nchu'a na.

Jesus stata ya in chaa ntikuaa nani Vartimeu

⁴⁶ Ntsaa Jesus ñuu Jerico. Sara nikee ya ñuu ka tsi kue chaa ntakaa ya tsi kua'a nchu'a ka kue nivi. Cha nuu kua'an ya ika, yu'u ichi ka ñantu'u in chaa kuaa kunta'vi, cha nani ra Vartimeu, se'e Timeu.

⁴⁷ Nuu ntsini so'o ra ña Jesus ya Nazaret kuu ya niya'a, nikitsaá ra kana ra:

—¡Jesus, Se'e David,¹ koo ñamani ini ni tsa'a!

⁴⁸ Cha kua'a nchu'a kue nivi kana'a na tsi ra takua nakasi ra yu'u ra, tia vi'i ka ni'i nikana ra:

—¡Se'e David, koo ñamani ini ni tsa'a!

⁴⁹ Sara Jesus ntsikunchichi ya cha nikachi ya:

—Kana koyu ra.

Cha nikana kuena chaa kuaa yo'o, cha nikachi na su'a:

—Chikaa nchee cha ntakunchichi vari kana ya yo.

⁵⁰ Cha chaa kuaa yo'o skana ra koto ra cha numi tsi'i ra ntakunchichi ra cha ntanchaa ra nuu Jesus. ⁵¹ Cha nintakatu'un ya ra:

—¿Nchii kunu ña sa'a tsiun?

Cha chaa ntikuaa yo'o ntanchiko ne'e ra:

—Mestru, kuni yu ntakunchee.

⁵² Cha Jesus nikachi ya:

—Tsa kuu nu'u, vari tsa ntuva'u tsa'a ña tsinu inu yu.

Cha mii saan ntatuu nuu ra, cha ntakutakaa ra Jesus kua'an ra.

Jesus kuanki'vi ya ñuu Jerusalen

11 ¹ Cha nikuyachi Jesus ñuu Jerusalen, cha kuaya'a yachi ya kue ñuu ña nani Vetage tsi Betania, tsa'a yuku nuu kaa kutu Olivo. Cha ika ntachuun ya uvi kue chaa ntakaa ya, ² cha nikachi ya su'a tsi kuera:

—Kua'an koyu ñuu ña kantu'u chinuu. Cha ta kunki'vi koyu, kunkuni koyu ña nchiku in lurru, kiti ni in na nchaa koso. Saña koyu ti cha kutañu'u koyu ti kitsu yo'o. ³ Cha tatu nchii in na ntakatu'un, chanu va'a saña koyu ti, kachi koyu ña Sto'o kue tsini ñu'u ra ti, cha yachi ni kuntaxchiko ra ti.

10:47 Se'e David kunia kachia ña Jesus vatsi ya nuu ta'an nti ta David.

⁴ Sara kua'an kue chaa yo'o cha ntane'e kuera luru yo'o nchiku ti yu'u ichi yachi in yuye'e, cha saña kuera ti. ⁵ Cha nintakatu'un kuena iin ika kuera:

—¿Chanu va'a saña koyu luru yo'o?

⁶ Cha ntanchiko ne'e kuera tu'un tono nikachi Jesus. Cha ma nika'an ka kuena. ⁷ Sara ntanchiko kuera tsi luru ka nuu inkaa Jesus, cha ntsaki kuera koto kuera sata ti, sara Jesus ntakoso ya ti. ⁸ Cha kua'a nchu'a so kue nivi nikitsaa na tsaki na koto na ichi, cha sava tuku na tsa'ncha na nta'a yutu cha tsaki tuku na ña nii ichi nuu kuaya'a ya kua'an ya. ⁹ Cha kue nivi na ntasnuu tsi kuena ntakaa kana na su'a:

—¡Hosana!^u ¡Nakoo va'a ya vatsi yu'u nuu Sto'o Nchuxi! ¹⁰ ¡Nakoo va'a ñakuntsa'nu vatsi chinuu, ña kunkoo tono nuu ntsikuntsa'nu nti paa ko David! ¡Hosana^v mancha nuu suku ka!

¹¹ Sara niki'vi Jesus ñuu Jerusalem cha kua'an ya veñu'u ka'nu ka. Ntakunchee ya nti'i so tsio, sara nikee ya kua'an ya ñuu Betania tsi nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya, vari tsa kunini.

Jesus tsa'a chi'an ya tumakuxi

¹² Cha nuu ntuu inka kii, nikee Jesus ñuu Betania kua'an ya, cha ichi kua'an ya ntaku'u ya soko. ¹³ Cha tsika ntsini ya inkaa in tumakuxi, cha kuu so nta'a tu. Cha ntanchaa ya takua kunchee ya a iin kui'i tu, tia mimee nta'a tu ntukuii, cha ni in kui'i koo inaa, vari suu yoo ña tsa'a tu kui'i kui.^w ¹⁴ Sara nikachi ya tsi tumakuxi ka:

—¡Miki ka ni in na ma katsi kui'i ku!

Cha ntsini so'o kue chaa ntakaa ya ña nika'an ya.

Ta tatsi Jesus kuena xiko ini nuu inkaa veñu'u ka'nu

¹⁵ Nu niksaa kuera ñuu Jerusalem, niki'vi Jesus ini nuu inkaa veñu'u ka'nu, cha nikitsaa ya tatsi ya kuena xiko tsi kuena ntakuaan ika. Cha nikava ya tuyaxi nuu ntee xu'un ña ntasama na, cha saani nikava tuku ya kue chai kuena xiko sata. ¹⁶ Cha kue tsa'a ya ichi ña

---

^u**11:9** Hosana kunia kachia "skaku ni kue", cha ña ka'an yo'o kui "va'a nikitsaa ni".

^v**11:10** Hosana yo'o kunia kachia "nantasaka'nu ko Sto'o Nchuxi".

^w**11:13** Suu yoo ña tsichi kui'i kui. Tia ntsini ñu'u kuin vasu kiti kuu, cha kuu katsi na ti vasu kuu ti.

kue nivi ya'a na tsi kue ña'a na ini nuu inkaa veñu'u yo'o. ¹⁷ Cha nikitsaá ya sna'a ya nuu kue nivi, cha kachi ya su'a:

—Kaa nchaa nuu tu'un Sto'o Nchuxi su'a: “Ve'e kui ve'e nuu ntasaka'nu nti'i so kue nivi nii ñayivi yu”,^x tia kue meekoyu ntasa'a koyu ña tonono in nuu ntachika va'a kue ntikui'na kue ña'i.

¹⁸ Nuu nine'e tu'un kue skuleru ley tsi kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu, nikitsaá koyi ntantuku koyi nixi sa'a koyi takua naka'ni na Jesus, vari yu'u koyi tsa'a ña kua'a nchu'a kue nivi ta'an ini na ña va'a nchu'a sna'a ya. ¹⁹ Cha nuu kunkuaa, Jesus tsi kue chaa ntakaa ya nikee ya ñuu ka.

Sna'a Jesus nisa kuaa tsini ñu'u tsinu ini na

²⁰ Xchaan na'a inka kii, niya'a Jesus tsi kue chaa ntakaa ya yachi nuu inkaa tumakuxi ka, cha ntsini kuera ña tsa ntayaa mancha yo'o tu. ²¹ Sara ntaku'un ini ta Pedru ña nika'an Jesus takuni, cha nikachi ra tsi ya:

—Mestru, kunchee ni ña ntayaa che'e tumakuxi ña ntsa'a chi'an ni yo'o.

²² Cha ntanchiko ne'e Jesus:

—Tsinu ini koyu Sto'o Nchuxi. ²³ Ñantaa ka'an yu, tatu nchii in na naka'an tsi yuku yo'o: “¡Kutsiu cha skana meu nuu chikuii ntucha!” cha kue tsiku saka ini na, cha tsinu ini na ña kunkuu ña kachi na, cha kunkui. ²⁴ Tsa'a ñaa kachi yu tsi koyu ña nti'i ña tsika koyu nuu Sto'o Nchuxi, cha tsinu ini koyu ña tsa nine'e koyu ña, cha kunine'e koyu ña. ²⁵ Cha ta tsika ta'vi koyu, kuka'nu ini koyu tatu nchii in ñavá'a sa'a na tsi koyu, takua saan Paa koyu, ya ñantu'u antivi, nakuka'nu ini ya tsa'a kuachi koyu. ²⁶ Cha tatu kue meekoyu ma kuka'nu ini koyu tsa'a na, saani Paa koyu, ya ñantu'u antivi, ma kuka'nu ini ya tsa'a kuachi koyu.^y

Nchii vi ne'e Jesus nchee ya

²⁷ Sara ntsaa tuku Jesus ñuu Jerusalen, cha tsika nuu ya ini nuu inkaa veñu'u ka, sara uvi uni kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu tsi kue

---

^x**11:17** Tu'un yo'o kaa nchaa nuu Isaia 56:7.

^y**11:26** Tu'un yo'o koi kaa nchaa nuu tutu ña yata xeen ka ña nchaa ta Marku, tia kaa nchai nuu tutu ña nchaa ta Mateu 6:15.

skuleru ley tsi kuena kumi chuun nuu kuena judio ntanchaa na nuu ya,²⁸ cha nintakatu'un na ya:

—¿Nchii nine'u nchee ña sa'u ño'o? ¿Ana ntsa'a ichi ña sa'u ña?

²⁹ Jesus ntanchiko ne'e ya tu'un su'a:

—Saani mee kuntakatu'un kueyo. Tatu nantanchiko ne'e koyu tu'un yo'o, sara kuntakani ana ntsa'a ichi ña sa'a ño'o.³⁰ Cha vichi ka'an koyu: ¿Ana ntachuun ta Juaa takua skuantucha ra, a Sto'o Nchuxi a ña kue nivi?

³¹ Cha nikitsaá koyi kantatu'un koyi su'a:

—Tatu nakacho ña Sto'o Nchuxi ntachuun ra, cha kunkachia:

“¿Chanu va'a ma nitsinu ini koyu ra?”³² Cha ni ma kuu kachi toko ña nivi ntachuun ra.

Vari yu'u koyi, tsa'a ña nti'i so kue nivi tsinu ini na ña ta Juaa ntsikuu ra chaa ntsika'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi.³³ Sara nikachi koyi nuu ya:

—Ntsíni kue.

Sara nikachi Jesus:

—Saani mee ma ntakani nuu koyu, ana tsa'a ichi ña sa'a ño'o.

Tu'un nchichi ña ka'an tsa'a kue chaa ña niki'in nuu ñu'ú nuu kaa tu-uva

12 ¹ Sara nikitsaá Jesus ntakani ya tu'un nchichi cha kachi ya su'a:

—Ntsio in chaa ntastee tu-uva nuu ñu'ú ra, cha ntsasi ra nii so nuu kaa tu; sara sa'a tiko'i ra nuu in toto takua kuu kaxi na uva. Cha saani sava'a tuku ra in ve'e suku takua kaa ra koto ra ichi nuu kaa tu-uva ra. Sara ntsaki nchaa ra nti'i ño'o nuu inka ka kue chaa takua nasachuun koyi nuu tu-uva ra, sara kua'an tsika ra inka ñuu.² Cha ta nikitsaa kii ña tsini ñu'u cha'vi koyi nuu ra, sara ntachuun ra in musu ra, takua naku'in ki'in ya'via yu'u nuu ra.³ Cha ta ntsaa musu yo'o, kuena sachuun nuu tu-uva yo'o ntiin koyi chaa yo'o cha ntsa'ni koyi ña. Ni ña'a ma ntsa'a koyi nui, sara ntatatsi koyi ña kuanu'i.⁴ Sara ntachuun tuku sto'o yo'o inka tuku musu ra, tia nikani koyi yuú xinia cha kini tuku nika'an koyi tsian.⁵ Sara ntachuun tuku ra inka musu, cha ntsa'ni kiii koyi ña. Sara ntachuun tuku ra kua'a ka musu, cha sava na nikani koyi, cha sava na ntsa'ni kiii koyi.

⁶ 'Cha santii ra koo ka ña kintoo nuu ra, cha ntachuun ra mitu'un xini se'e ra ña kuu ini nchu'a ra. Ntachuun ra ña vari nika'án ra ña kunkoo iñu'u koyi nui tsa'a ña kui se'e ra. ⁷ Tia kuena sachuun nuu tuuva yo'o, nuu ntsini koyi nuu chaa yo'o, ntatu'un koyi, cha nikachi koyi su'a: "Ño'o kuu ña ntuta'an ntaki'in ñu'ú yo'o. Naka'ni kuio ña takua nakintoo ko tsi ñu'ú yo'o." ⁸ Sara ntiin koyi chaa yo'o cha ntsa'ni kuui koyi ra, cha skana koyi iki kuñu ra itsio yu'u ñu'ú yo'o.

⁹ Sara nikachi tuku Jesus:

—¿Nixi ka'án koyu ña kusa'a sto'o ñu'ú yo'o? Ña kusa'a ra kuu ña kunkitsi ra, cha kunka'ni kuui ra kue nivi yo'o, sara kunkua'a nuu tuku ra ñu'ú ra nuu inka na.

¹⁰ ¿A kue nika'vi koyu nuu tu'un Sto'o Nchuxi? nuu kachi su'a:

"Yuú ña nikuntasi kue chaa sava'a ve'e,
ntui yuú ña ka'nu xeen ka kuu.

¹¹ Ño'o sa'a Sto'o Nchuxi,
cha kui in ñavii nchu'a so nuu ko."^z

¹² Cha kuena fariseu tsi kuena skuleru ley nikuni na tiin na Jesus, vari ntsini na ña nika'an ya tu'un nchichi yo'o tsa'a kuena. Tia tsa'a ña yu'u na kue nivi, ña kui stakoo na ya ra kua'an na.

Ta ntakatu'un na Jesus a tsini ñu'u so cha'vi na

¹³ Kue chaa fariseu ntachuun ra uvi uni nivi ra, cha saani ntsaa tuku uvi uni kue nivi Herode,^{aa} cha ntsaa na nuu inkaa Jesus, takua nasa'a na ña ka'an ya in tu'un kue va'a, cha tsio saan kuu chaa kuachi na ya.

¹⁴ Cha ta nikitsaa kuena yo'o nikachi na:

—Mestru, tsini kue ña meeni ka'an ni ñantaa, cha kue ntini ni nixi ka'an kue nivi tsa'a ni, cha kue nche'e ni nchii kuu na. Cha meeni sna'a ni ñantaa nixi kuni Sto'o Nchuxi ña koo kue. ¿A va'a ni kui ña cha'vo xu'un ña nu'u ñuu Roma nuu chaa kuu Cesar,^{ab} a ña ma cha'vo? ¿A tsini ñu'u cha'vi kue, a kue tsini ñu'u?

---

^z**12:11** Kunchee ni Salmo 118:22-23.

^{aa}**12:13** Kue nivi yo'o kuu kuena chinchee ta Herode, chaa kuntsa'nu nuu ñuu Judea. Cha chaa yo'o tsini ñu'u kantsitsa ra ña ka'an kuena ntaka'ncha chuun ñuu Roma.

^{ab}**12:14** Cesar ntsika'an na tsi chaa ntsikunsa'nu nuu kua'a nchu'a kue ñuu mancha ñuu Israel.

¹⁵ Tia Jesus tsa tsini ya ña ka'an koyi mee so tu'un yu'u ni, cha nikachi ya tsi koyi:

—¿Chanu va'a tsito ini koyu yu? Kua'a in xu'un kaa nuu takua nakunchee ña.

¹⁶ Sara ntsa'a na in xu'un kaa nuu ya, cha nikachi ya:

—¿Ana nuu kuu ña inkaa nuu xu'un yo'o, cha ana si'vi kuu ña kaa nchaa nui?

Sara ntanchiko ne'e koyi:

—Si'vi tsi nuu chaa kuu Cesar inkaa nui.

¹⁷ Cha Jesus nikachi ya su'a:

—Kua'a koyu nuu chaa kuu Cesar ña ntuta'an ra, cha kua'a koyu nuu Sto'o Nchuxi ña ntuta'an ya.

Cha nikuna'a so ini koyi tsa'a tu'un ña nika'an ya.

Ta ntakatu'un na Jesus tsa'a ña-kuntachaku na

¹⁸ Sara nikitsaa uvi uni kue chaa saduseu nuu inkaa Jesus. Cha kue chaa yo'o kue tsinu ini kuera ña kuena ntsi'i kuntachaku na, tsa'a ñaa nika'an kuera su'a nuu Jesus:

¹⁹ —Mestru, nti ta Moises ntsaki nchaa ra su'a: Tatu in chaa ntanta'a ra cha ntsi'i ra, cha kue nitsio ni in se'e ra, cha ñani chaa ntsi'i yo'o tsini ñu'u tanta'a ra tsi ña'á nintoo yo'o, takua koo in si'i ntakunkaa yu'u nuu chaa ntsi'i ka. ²⁰ Cha tatu ñakachi ta ni, ña ntsio utsa chaa ña iin ñani kuera. Cha chaa xi'na ntanta'a ra tsi in ña'á, cha ntsi'i ra cha koo ni in se'e ra nitsio tsian. ²¹ Sara ñani ra ña uvi ntanta'a ra tsi ña'á nintoo yo'o, tia saani ntsi'i tuku ra, cha koo tuku se'e ra nitsio tsi ña'á yo'o. Cha saani nikuu tsi ñani ra ña uni. ²² Cha su'a nto'o nti-utsa kuera. Cha santii ntsi'i ña'á yo'o cha ni in se'e kuena kue nitsio. ²³ Cha vichi, kii kuntachaku na, nuu nti-utsa chaa yo'o, ¿nchii kuu chaa kunkukuu ia, tatu nti-utsa ra ntanta'a tsian?

²⁴ Sara ntanchiko ne'e Jesus tu'un yo'o:

—Kue meekoyu ra kua'a nchu'a sti'vi koyu, vari kue tsitu nini koyu tu'un kaa nchaa, ni ntsini koyu nchee Sto'o Nchuxi. ²⁵ Kii kuntachaku kuena ntsi'i, ni chaa ni ña'á ma tanta'a ka na, vari kunkukuu na tono kue angel ña yee antivi. ²⁶ Cha tsa'a kuena kuntachaku, ¿a kue nitsika'vi koyu nuu tutu ña nchaa nti ta Moises, ta nika'an Sto'o Nchuxi nuu ra nuu inkaa tuviñu kai, ta nikachi ya su'a: “Mee kuu Sto'o Nchuxi ta Abraham, ta Isaac tsi ta Jacob.” ²⁷ ¿Cha meeya suu

Sto'o Nchuxi kuena ntsi'i kuu ya, vari kuu ya Sto'o Nchuxi kuena chaku! Cha kue meekoyu kua'a xeen sti'vi koyu.

Tu'un ña ka'nu ka kuu ntsaki Sto'o Nchuxi

²⁸ Cha ntsini so'o in skuleru ley ña ntau'un na tsi Jesus, cha ntsitu ninia ña va'a nika'an Jesus, sara ntanchaa yachi ki nuu inkaa ya cha nintakatu'in ya:

—¿Nchii tu'un kuu ña ka'nu xeen ka kuu nuu kue ña ntsaki Sto'o Nchuxi ña tsini ñu'u kantsitsa ko?

²⁹ Cha ntanchiko ne'e Jesus tu'un yo'o:

—Tu'un ña ka'nu ka kuu nuu nti'i kue tu'un ña ntsaki Sto'o Nchuxi kuu ño'o: “Kuchaa so'o nivi ñuu Israel, Sto'o ko ya kuu Sto'o Nchuxi, mitu'un ya kuu. ³⁰ Kuu inu Sto'o ku ya kuu Sto'o Nchuxi, tsi nti'i so anua ku, tsi mancha maá ka inu, tsi nti'i so ñatsintuni ku, tsi nti'i so nchee ku.”^{ac}³¹ Cha tu'un ña uvi saani ka'nu kui, cha kachia su'a: “Kuu inu kue ta'un tono kuu inu meu.”^{ad} Koo ka tu'un ka'nu xeen ka kuu tono ntintuu ño'o.

³² Sara nikachi skuleru ley yo'o su'a:

—Va'a nchu'a nika'an ni, Mestru. Ñantaa kui ña yee mitu'un xini Sto'o Nchuxi, cha koo ka inka ya. ³³ Cha tsini ñu'u kuu ino ya tsi nti'i so anua ko, tsi nti'i so ñatsintuni ko, tsi mancha maá ka ino, tsi nti'i so nchee ko, cha saani tsini ñu'u kuu ino kue ta'an ko tono kuu ino meeko. Ño'o kuu ña ka'nu xeen ka kuu suu saan nti'i ña soko ko tsi ña tsa'un ko nuu ya.

³⁴ Nuun ntsini Jesus ña skuleru ley yo'o va'a ntsitu ninia tu'un ntanchiko ni'i, cha nikachi ya tsian:

—Kumani xoo ka ni takua kuu kuntsa'nu Sto'o Nchuxi nuu ku. Cha ni in ka na ma nikitsi ini ntakatu'un na ya.

¿A kuu Cristo se'e nti ta David, a ña Sto'o so ra kuu ya?

³⁵ Jesus sna'a ya nuu kue nivi ini nuu inkaa veñu'u ka'nu, cha nintakatu'un ya kuena:

—¿Chanu va'a kachi kue skuleru ley ña Ya kuu Cristo kuu ya se'e nti ta David? ³⁶ Cha tsa tsini va'a koyu ña Espiritu Sto'o Nchuxi sa'a ya ña mee ni ta David nika'an ra su'a:

---

^{ac}**12:30** Kunchee ni Deuteronomio 6:4-5.

^{ad}**12:31** Kunchee ni Levitico 19:18.

Sto'o Nchuxi nikachi ya nuu Sto'o yu su'a:

“Kuntu'u tsio nta'a kua'a,
mancha nakitsaa kii ña kunkaki yu
kueña kuntasi yo titsi tsa'u.”^{ac}

³⁷ 'Cha vichi, ¿nixi kuu ña Ya kuu Cristo kuu ra se'e ta David, tatu mee ni ta David skunani ra ya Sto'o ra?

Cha kua'a nchu'a na ntsini so'o, cha nta'an ini na tu'un ña sna'a Jesus.

Jesus ka'an ya tsa'a ña sa'a kue skuleru ley

³⁸ Cha sna'a Jesus nuu kue nivi cha ntsika'an ya su'a:

—Kunchaa koyu meu nuu kue skuleru ley, vari kuena yo'o ta'an ini na kuntsitsi na sa'ma nani, cha ta'an ini na ña nuu ya'vi ka'an va'a nivi na tsi nti'i ña iñu'u. ³⁹ Cha ta'an ini na kuntu'u na nuu xi'na ñu'u chai mancha nuu ini ve'e sinagoga, cha ntakatsi na nuu va'a ka kuntu'u na katsa'an na ta kua'an na in viko. ⁴⁰ Cha tsa'ni nta'vi na kue ña'á ntsi'i ii, cha na'á nchu'a tsika ta'vi kuena takua nakuka'an nivi ña kuu na nivi va'a. Tia kuena sa'a saan kunto'o na ña tsatu icha'ncha.

Xu'un ña nisoko ña'á kunta'vi ntsi'i ii

⁴¹ Sara ntsikuntu'u Jesus yachi nuu kantu'u kue tsatu nuu chikaa kue nivi xu'un ña soko na, cha nche'e ya nixi chikaa na ña. Kua'a nchu'a nivi na kuika chikaa na kua'a xu'un. ⁴² Cha ntanchaa in ña'á kunta'vi ña ntsi'i ii, cha nchikai uvi xu'un kaa, ña xoo ya'vi. ⁴³ Sara nikana Jesus kue chaa ntakaa ya, cha nikachi ya:

—Ñantaa ka'an yu nuu koyu ña ña'á kunta'vi yo'o kua'a ka ntsa'i, suu saan nti'i kuena ntsa'a xu'un yo'o; ⁴⁴ vari nti'i so kuena ntsa'a, ntsa'a na ña yoso nuu na, tia ña'á yo'o kunta'via cha ntsa'a nti'a ña kumia ña kuchakui.

Nika'an Jesus ña kunkoyo veñu'u ka'nu

13

¹ Cha nuu nikee Jesus ini nuu inkaa veñu'u ka'nu, nikachi in kue chaa ntakaa ya:

—¡Mestru, kunchee ni nixi na'nu ra nixi vii yuú yo'o, cha va'a nchu'a so yee veñu'u ña sava'a na yo'o!

² Cha Jesus nikachi ya:

—Meu ra nche'u kue ve'e na'nu yo'o, cha nakachi yu nuu ku ña ma kintoo ni in yuú sata inka yuú ña ina'nu ta'an ve'e yo'o, nti'a kunkoyo.

Ña kunkuu ta kunkuyachi kitsaa kii santii

³ Sara kuanana Jesus tsi kuena ntakaa ya yuku ña nani Olivo, ña tsito ta'an chi tsio nuu inkaa veñu'u ka'nu ka, cha ika ntsikuntu'u ya. Sara ta Pedru tsi ta Jacobo tsi ta Juua tsi ta Andres nikee tsio kuera cha nintakatu'un kuera ya:

⁴ —¿Nchii kii kunkuu ño'o, cha nchii kuu ña kunkuu ta kuntanchaa kuu nti'i ño'o?

⁵ Cha Jesus nchina'a ya kuera su'a:

—Kunchaa koyu meu takua ni in nivi ma sta'vi kueyo. ⁶ Vari kua'a nchu'a kue nivi kunkachi na ña vatsi na yu'u nuu cha kunkachi na: “Mee kuu Ya kuu Cristo”, cha kusta'vi na kua'a nchu'a kue nivi.

⁷ Cha ta ntsini so'o koyu ña tsa'ni ta'an nivi kue ñuu su'a chika, ma yu'u koyu. Saan tsini ñu'u kui, cha tia ncha ka kui kii santii. ⁸ Vari in ñuu ka'nu kunka'ni ta'in tsi inka ñuu ka'nu; cha kuena kuntsa'nu kuskaka na'a na kue nivi na. Cha kua'a tsio kuntaan ni'i nchu'a so, cha kunkoo tama cha kuntiin ta'an kue nivi. Cha ño'o saka tsa'a ña tsatu kui cha kunkui tono nto'o in ña'á ta saka kitsai tsa'nchi titsia ta kunkaku si'i.

⁹ Cha kue meekoyu satu'va koyu meu, vari kuntakua'a na kueyo nta'a chaa kumi chuun ini ve'e sinagoga,^{af} cha kusa'a nchu'a na kueyo. Cha tsa'a mee ra kunkunchaka na kueyo ku'un na nuu ña kumi chuun tsi nuu ña kuntsa'nu. Cha ika kuntakani koyu tu'un tsa'a nuu kuena.

¹⁰ Cha tsini ñu'u ntakani na tu'un tsa'a nuu nii ñayivi, ta kumani ka kitsaa kii santii. ¹¹ Cha ma ntakanini koyu nchii tu'un kunka'an koyu, ta nisa so ni cha'ncha kuntakua'a kuena koyu nuu kuena kumi chuun. Cha kii saan kunka'an koyu tu'un ña kunkua'a Sto'o Nchuxi ka'an koyu, vari suu kue meekoyu kunka'an, vari Espiritu Sto'o Nchuxi kuu ya kunka'an. ¹² Cha kue chaa kuntakua'i kue ñania takua naka'ni na ña; cha kue tata kuntakua'a ra se'e ra takua naka'ni na ña; cha kue se'e

---

^{af}**13:9** Kue ve'e sinagoga kuu ve'e nuu ntututu kue nivi judio chaa so'o na tu'un Sto'o Nchuxi cha tsa'ncha tuku na kuachi.

kunkaka na'i tsi tata ña, cha kuntakua'i ra takua naka'ni na ra. ¹³ Cha kua'a nchu'a kue nivi kunkuntasi na koyu tsa'a mee; tia na kunkunchee ini mancha kii santii ka yee na, kunkaku na.

¹⁴ 'Cha kunkuni koyu in ñakini ña kuntasi na, cha kunkunkai nuu kue ntuta'in kunkai. ^{ag} Tsa'a ñakini yo'o ra kustakoo na nuu ntsitsio iñu'u na. ^{ah} Kuena ka'vi ño'o, nakutu nini na ña. Cha ta nikitsaá kuu ño'o, kuena ntee kue ñuu Judea nakunu na ku'un na yuku. ¹⁵ Cha kuena inkaa yuye'e, ma nti'vi na tava na ni ña'a; ¹⁶ cha kuena kua'an sachuun yuku, ma ntanchiko na ntaki'in na koto na. ¹⁷ ;Kii saan, nta'vi ta kue ña'á ña ñuu se'e a ñá kumi suluu tsitsi! ¹⁸ Kaka ta'vi koyu nuu Sto'o Nchuxi ña ma kuu ño'o yoo kuun yu'va, ¹⁹ vari kunkui kii tsatu xeen ka, tonon miki tsio mancha ta xi'na sa'a Sto'o Nchuxi ñu'u ncha'i, mancha vichi, cha ni miki ka koi. ²⁰ Cha tatu Sto'o Nchuxi ma ntasaxoo ya kue kii yo'o, ni in na ma kaku, tia kuntasaxoo ya kue kii yo'o tsa'a ña kuu ini ya kuena nikatsi ya.

²¹ 'Cha tatu kii saan nchii in na kachi tsi koyu: “Kunchee, ña yo'o inkaa ya kuu Cristo”, a “Kunchee, ika inkaa ya”, ma tsinu ini koyu. ²² Vari kuntakoo nivi sta'vi ña kunkachi ña kui ya kuu Cristo tsi kueña sta'vi ña kachi ña ka'in yu'u nuu Sto'o Nchuxi, cha kustui ña ka'nu tsi ña vii, takua sta'via nivi, cha tatu kuu, kusta'via mancha na nikatsi Sto'o Nchuxi. ²³ ;Kunchaa koyu kue meu!, vari nti'i ño'o tsa nchina'a koyu.

Ta kuntanchiko Jesus

²⁴ 'Cha nanti'i kii ña nto'o na tunto'o yo'o, kunkunaa nuu nikanchii cha yoo ra ma ntanchii ka ti, ²⁵ sara kue chuun ka ra kunkoyo ti, cha kue nchee ña inkaa antivi ^{ai} kunkisi nui. ²⁶ Sara kunkuni kue nivi mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, cha kuntanchii kitsi nuu vikó tsi nti'i so nchee. ²⁷ Cha mee kuntachuun kue angel, cha kuntasatuti kuena tsa

---

^{ag} **13:14** Yee sava kue tutu yata nuu kaa nchaa su'a: “Tsa'a ño'o nika'an nti ta Daniel, chaa ntsika'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi.” Kunchee ni tutu Daniel 9:27; 11:31; 12:11 tsi tutu Mateu 24:15.

^{ah} **13:14** Ño'o kuu veñu'u ka'nu ña ntsikaa ñuu Jerusalen.

^{ai} **13:25** Kue nchee ña inkaa antivi kunia kachia ña kui kue tachi kini iin antivi a ña kui kue chuun.

ntakatsi ntee ntikumi tsio tsa'a ñayivi, mancha santii ka tsa'a nuu ñu'u ncha'i, tsi mancha santii ka tsa'a antivi.

²⁸ 'Kutu'va koyu tu'un yo'o ña ka'an tsa'a tumakuxi: Vari ta vatsi nana numa tu, sara ntukui tu, cha tsa ntsini koyu ña kuyachi yoo savi. ²⁹ Cha saani kue meekoyu, ta ntsini koyu ña kuu nti'i ño'o, kuni koyu ña mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, tsa kuyachi kitsi. ³⁰ Ñantaa ka'an yu, ña nti'i ño'o kunkui ta kumani ka kuu kue nivi na yee vichi. ³¹ Antivi tsi ñu'u ncha'i kunai, tia tu'un ña ka'an yu miki nai.

³² 'Tia ni in na ntsini nchii kii ni nchii hora kunkuu ño'o, ni kue angel antivi, ni mee, ña kuu Se'e ya, ntsini yu, mitu'un xini Paa kuu ya tsini.

³³ 'Tsa'a ñaa, kunchaa koyu meu cha koo ntsitsi ini koyu, cha kaka ta'vi koyu vari ntsini koyu nchii kii kunkuu ño'o. ³⁴ Tsini ñu'u sa'a koyu tono sa'a in chaa, ta kunkee ra ku'un ra inka ñuu, cha ntaka'ncha ra chuun nuu kue musu ra ña nakunchaa kuena ve'e ra. Cha stakoo ra chuun nuu ta in ta in kuena sa'a na, cha nikachi ra tsi chaa ncha yuye'e ña va'a nakunchaa ra. ³⁵ Koo ntsitsi ini koyu vari ntsini koyu nchii hora kuntanchiko sto'o ve'e yo'o. Kuu kui ta kunkuaa, a ñuu, a ta xina kana to'lo, a ta kuntuu. ³⁶ Ma suu ña in sunaa kitsaa ra, cha kixi koyu. ³⁷ Ña ka'an yu nuu koyu yo'o, ka'an yu ña nuu nti'i so na: ¡Koo ntsitsi ini koyu!

Ntantuku kuena nixi katiin na Jesus

14 ¹ Kumani uvi ka kii ña koo viko Pascua tsi viko ña ta tsatsi na paa ña kue kee ña statchi ña.^{a1} Ntatu'un kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu tsi kue skuleru ley nixi sta'vi kuera takua katiin kuera Jesus cha ka'ni kuera ya. ² Cha yee na kachi ña ma tiin na ya mii viko yo'o, takua ma ntuni'i kue nivi iin viko yo'o.

In ña'á tsosi xiko asi xini Jesus

³ Jesus ntatsaa ya ñuu Betania cha ntsaa ya ve'e Simon, cha ka'an na tsi ra chaa ku'u kue'e cha'i. Cha ini ñantu'u Jesus nuu tsitsa'an na,

^{a1} 14:1 Kunchee ni Exodo 12:5-27.

ntsaa in ña'á ña naa in tinto'o yuú^{ak} luulu nuu inkaa xiko ntinuu ña kana yutu nani nardo, ña ya'vi nchu'a. Cha nta'via yu'u tinto'o luu yo'o cha ntsosi xiko asi yo'o xini Jesus. ⁴Cha sava kuena iin ika ntaku'u xini na, cha nikitsaá na kantatu'un na su'a:

—¿Chanu va'a sanchu'i xiko yo'o? ⁵Xiko yo'o ra kuu kuya'via tsa'a in ya'vi ña ne'e na sachuun na nuu in kuia, cha satsa na ña nuu kuena kunta'vi.

Cha nikitsaá na kaa nchaa na ña'á yo'o.

⁶Tia Jesus nikachi ya:

—Taxiin kuu yu'u koyu. ¿Chanu va'a ka'an koyu saan tsi ña'á yo'o? Sa'i in ña'a va'a tsiin. ⁷Kuena kunta'vi ra ntee ni'na kunkoo na tsi koyu, cha nchii kii ni kuni koyu ra kuu chinchee koyu na, tia mee ra suu ntee ni'na kunkoo tsi koyu. ⁸Ña'á yo'o sa'i nti'i ña kuu sa'i. Nchi'a xiko yo'o yu, vasu kumani ka kutsi na yu. ⁹Ñantaa ka'an yu ña nchii nikuu nuu ñayivi yo'o nuu kuntakani na tu'un va'a tsa'a, kunka'an tuku na tsa'a ña sa'a ña'á yo'o, cha saan so kuntakuane'e na ñá.

Chita'an Juda tu'un tsi kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu

¹⁰Juda Iscariote, in chaa nuu nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa Jesus, ntsaa ra nuu iin kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu takua katu'un ra ña kuntakua'a ra Jesus. ¹¹Nuu ntsini so'o kue sutu kuntsa'nu yo'o ño'o, cha nikuacha kuera, cha ntsaa yu'u kuera ña kunkua'a ra xu'un nuu Juda yo'o. Cha nikitsaá Juda ntantuku ra nixi ntakua'a ra Jesus nuu nta'a kue sutu kuntsa'nu ka.

Ta santii ntsixini Jesus tsi kue chaa ntakaa ya

¹²Kii xi'na viko ña ntsitsatsi na paa ña kue kee ña statchi ña, cha ntsitsa'ni na ntikachi yucha luu viko Pascua^{al}, sara kue chaa ntakaa Jesus nintakatu'un kuera:

—¿Nchii kuni ni ku'un kue satu'va kue nuu kuxino viko Pascua?

¹³Sara ntachuun ya uvi kue chaa ntakaa ya cha nikachi ya su'a tsi kuera:

---

^{ak}**14:3** Tinto'o yo'o kui ña yuú ña xiñu nuu chikaa na xiko asi.

^{al}**14:12** Kue nivi judio ta kuia ta kuia ntsitsa'ni na ntikachi yucha luu tsini kii 14 tsika yoo ña skunani na Nisan. Cha ta tsini kii saan ntsitsatsi na ti ve'e na tsi kue ta'an na.

—Kua'an koyu ñuu Jerusalen. Cha ika kuntakita'an koyu tsi in chaa cha isoko in yoo chikuii. Cha ku'un koyu tsi ra. ¹⁴ Cha nuu kunki'vi koyu tsi ra, ka'an koyu nuu sto'o ve'e ka su'a: “Chaa kuu Mestru ntachuun ra kue cha ntakatu'un ra: ¿Nchii kuu nuu kunkuxini vichi ña kui viko Pascua tsi kue chaa ntakaa yu?” ¹⁵ Cha meera kusna'a ra in ve'e ka'nu ña inkaa xini ve'e ka, ña tsa ntasava'a ra takua kuachoon ña. Cha ika kusatu'va koyu ña kunkuxino.

¹⁶ Kue chaa yo'o nikee ra kua'an ra ñuu ka. Cha ika nikuntaa nti'i ña nika'an Jesus, cha satu'va kuera ña kunkuxini kuera viko Pascua.

¹⁷ Ta kunkuaa ntsaa Jesus tsi nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya ve'e nuu satu'va na. ¹⁸ Ini tsitsa'an kuera, nikachi Jesus:

—Ñantaa ka'an yu, ña in koyu ña tsitsa'an yo'o tsiin, kuntakua'a yu nta'a kueña kumi chuun.

¹⁹ Cha sara nikukuaka nchu'a ini kuera, cha ta in ta in kuera nikitsaá ntakatu'un kuera Jesus:

—¿A mee kui?

²⁰ Jesus ntanchiko ne'e ya tu'un yo'o:

—Nuu nti-utsi-uvi koyu in koyu kui, ña kustatsi paa yo'o nuu ko'o tsi mee. ²¹ Mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, tsini ñu'u ya'a nti'i ña kaa nchaa nuu tu'un Sto'o Nchuxi, tia nta'vi ta kuu na kuntakua'a yu. Va'a ka kui nuu ra ña nikusaan so kaku ra.

²² Ini tsixini kuera, ntiin Jesus in paa cha ntakua'a ya tatsa'vi Sto'o Nchuxi, cha skuachi ya ña cha ntsa'a ya ña nuu kuera, cha nikachi ya:

—Katsi koyu paa yo'o, ño'o kuu iki kuñu yu.

²³ Sara ntiin ya yatsi vinu, cha ntakua'a ya tatsa'vi Sto'o Nchuxi sara sia'a ya yatsi yo'o nuu kue chaa yo'o sara nti'i kuera ntsi'i vinu yo'o.

²⁴ Sara nikachi ya:

—Vinu yo'o kui nii mee, ncha kusantaa tu'un tsa, ña nchita'an Sto'o Nchuxi tsi kuena ñuu ya; cha nii kuu ncha kunkucha tsa'a kua'a nchu'a so kue nivi. ²⁵ Ñantaa ka'an yu ña ma ko'o ka yu vinu mancha kii kunko'o vinu tsa nuu kuntsa'nu Sto'o Nchuxi.

Jesus ka'an ya ña kunkachi ta Pedru ña ntsini ra ya

²⁶ Nuu ntsinu ntasaka'nu na Sto'o Nchuxi tsi kue yaa, ^{am} kua'an na yuku nani Olivo. ²⁷ Cha nikachi Jesus nuu kue chaa ntakaa ya:

—Nti'i so koyu kuniyu'u koyu cha kustakoo koyu yu tsikuaa vichi, vari saan kaa nchaa nuu tu'un Sto'o Nchuxi: “Kunka'ni na chaa nchaka ntikachi, cha sara kunintucha nti'i kueti.”^{28an} Tia ta kuntachaku yu, cha kunkutasnuu nuu koyu ku'un yu ñuu Galilea.

²⁹ Cha ta Pedru nikachi ra:

—Vasu nti'i na kustakoo na ni, tia mee ma stakoo ni.

³⁰ Cha ntanchiko ne'e Jesus tu'un yo'o nuu ra:

—Naka'an ntaa yu nuu ku ña tsikuaa vichi ta nchaa ka kana to'lo ña uvi cha'ncha, cha meu uni cha'ncha kunkachu ña ntsínu yu.

³¹ Tia ka'an chii so ta Pedru:

—Vasu nakuu yu tsi ni, cha ma kachi yu ña ntsínu yu ni.

Cha saani nikachi nti'i kue chaa ntakaa ya.

Jesus inkaa ya nuu nani Getsemani tsika ta'vi ya

³² Sara ntsaa kuera in nuu nani Getsemani tsa'a yuku Olivo, cha ika nikachi Jesus tsi kue chaa ntakaa ya:

—Yo'o ni kuntu'u koyu ini kunku'un yu kaka ta'vi nuu Sto'o Nchuxi.

³³ Cha sara nchaka ya ta Pedru, ta Jacobo tsi ta Juua kua'an ya. Cha nikitsaa ya tutsi ini ya cha nto'o nchu'a so ini ya, ³⁴ cha nikachi ya tsi kuera su'a:

—Nto'o nchu'a so anua yu tonu tuu ntuku kuu yu. Kintoo koyu yo'o cha koo ntsitsi ini koyu.

³⁵ Sara kua'an ya xoo ka chinuu, sara ntsikutsiti ya cha ntsata nche'e ya xini ya mancha nuu ñu'ú, cha ntsika ta'vi ya nuu Sto'o Nchuxi ña tatu kuu ra naya'a ña tsatu yo'o nuu ya. ³⁶ Cha nuu tsika ta'vi ya kachi ya su'a:

—Ava³⁰, Paá, meeni ra nti'a kuu sa'a ni. Skaku ni yu nuu ña tsatu kuntu'o; tia ma kui ña kuni mee, nakui tonu kuni meeni.

³⁷ Sara ntanchiko ya nuu iin nti-uni kue chaa yo'o, cha kixi naa kuera, cha nikachi ya tsi ta Simon Pedru:

—Simon, ¿a kixu? ¿A ma kuu so koo ntsitsi inu vasu in nunuu lu?

³⁸ Koo ntsitsi ini koyu cha kaka ta'vi koyu, takua ma sa'a koyu kuachi. Espiritu koyu kunia sa'i ña va'a, tia iki kuñu koyu kuita ña.

^{an}14:27 Kunchee ni Sakaria 13:7.

^{ao}14:36 Tu'un Ava kuu sa'an Arameu, cha kunia kachia paá luu.

³⁹ Sara kua'an tuku ya kaka ta'vi ya, cha ntsika ta'vi ya suu ni tu'un ña tsa nika'an ya. ⁴⁰ Cha ta ntanchiko tuku ya, tsa kixi tuku kuera, vari tsa'ni kui so ma'na kuera. Cha ntsini ka kuera nixi kachi kuera.

⁴¹ Cha ntanchiko tuku ya ña uni cha nikachi ya:

—¿Cha kixi ii koyu cha ntitatu ii koyu? Ma kusu ka koyu, vari tsa ntanchaa kuntakua'a na yu, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, nta'a kue nivi kumi kuachi. ⁴² Kuantakoo kué ra nako'on, vari kuyachi na kuntakua'a yu.

Ta katiin kuena Jesus

⁴³ Ini ka'an Jesus, ntsaa Juda, in chaa nuu nti-utsi-uvi kue chaa ntakaa ya. Ntsaa ra tsi kua'a nchu'a kue nivi, cha naa na matsichi ña uvi yu'u tsi yutu, vari kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu tsi kue skuleru ley tsi kue chaa ntsa'nu kumi chuun kakuu kuena ntachuun kue nivi yo'o. ⁴⁴ Juda, chaa ntakua'a Jesus, tsa nchita'an ra tu'un tsi kue nivi nixi kuntakua'a ra Jesus, cha nikachi ra su'a:

—Chaa ña kuntsitu yu nuu, ñaka kuu ña tiin koyu cha va'a chikatu koyu ña.

⁴⁵ Nuu nikitsai cha ntanchai nuu Jesus cha nikachia:

—¡Mestru!

Cha ntsitui nuu ya. ⁴⁶ Sara nikatiin koyi ya.

⁴⁷ Tia in kue chaa inkaa tsi Jesus ntava ra in matsichi ña uvi yu'u cha ntsa'ncha ra so'o chaa kuu musu sutu ña kuu xini nuu nti'i kue sutu. ⁴⁸ Cha Jesus nikachi ya tsi kue nivi su'a:

—¿Chanu va'a vatsi koyu tsi ña xeen tsi yutu katiin koyu yu? Sa'a koyu yu tonon in ntikui'na. ⁴⁹ Ntikii so ntsikaa yu tsi koyu ntsisna'a yu ini nuu inkaa veñu'u ka'nu, cha miki nitiin koyu yu. Tia ño'o kuu takua nakuntaa ña kaa nchaa nuu tu'un Sto'o Nchuxi.

⁵⁰ Cha sara nti'i kue chaa ntakaa ya stakoo kuera ya, cha ntsinu kuera kua'an ra. ⁵¹ Tia in chaa yucha ntakai ya, cha itui in sa'ma yaxi. Cha ntiin kue nivi ka ña, ⁵² tia chaa yucha yo'o niyai ra stakoi sa'mi cha kaa chi'i sketi kua'in.

Jesus inkaa ya nuu kue chaa kuntsa'nu tsa'ncha kuachi

⁵³ Sara nchaka na Jesus ntsaa na ve'e sutu ña kuu xini nuu nti'i kue sutu, cha ika ntututu kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu, tsi kue chaa ntsa'nu kumi chuun tsi kue skuleru ley. ⁵⁴ Cha ta Pedru tsika tsika ni

ntakaa ra cha ntsaa ra ini nuu inkaa ve'e sutu ka, cha ika ntsikuntu'u ra tsi kuena nchaa veñu'u, cha ntanchaa ra ituni ra yu'u ñu'u na.

⁵⁵ Cha kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu tsi nti'i kue chaa kuntsa'nu tsa'ncha kuachi ntantuku kuena nixi chaa kuena kuachi Jesus, takua kuu ka'ni kui na ya, tia kue nintane'e na ni in kuachi ya. ⁵⁶ Vari vasu kua'a nchu'a na ntakani tu'un tú'un tsa'a ya, tia siin siin ntakani kuena. ⁵⁷ Sara sava na iin ika ntanchaa ta in ta in na, cha chaa na kuachi naa sata ya, kachi na su'a:

⁵⁸ —Meekue ntsini so'o kue ña ka'in su'a: “Mee kusnaa veñu'u ka'nu, ña sava'a kue nivi, cha titsi uni kii kuntane'e inka veñu'u ña ma sa'a nta'a kue nivi.”

⁵⁹ Tia ni ña saan kue nikita'an tu'un ña ntakani na.

⁶⁰ Sara ntakunchichi sutu ña kuu xini nuu nti'i kue sutu ma'i nti'i so kue chaa ntee ika, cha nintakatu'un ra Jesus:

—¿A ma ka'un ni in tu'un? ¿Nchii kuni kachi tu'un ña ka'an kuena yo'o tsa'u?

⁶¹ Tia Jesus taxiin so inkaa ya cha ma nika'an ya niña'a. Cha sutu yo'o ntakatu'un tuku ra ya:

—¿A meu kuu Cristo, Se'e Sto'o Nchuxi ya yee iñu'u ko?

⁶² Cha Jesus nikachi ya:

—Aan, mee kuu Cristo. Cha kunkuni koyu mee, Chaa ntachuun Sto'o Nchuxi, kuntu'u tsio nta'a kua'a ya kumi nti'i so nchee, cha kunkuni koyu ña kunkitsi nuu vikó antivi.

⁶³ Sara ntata sutu yo'o sa'ma ra vari ntaku'u xini ra cha nikachi ra:

—Kue tsini ñu'u ka nivi na kua'a tu'un. ⁶⁴ Tsa ntsini so'o kueni tu'un vá'a ña nika'in tsa'a Sto'o Nchuxi. ¿Nixi ka'án kueni?

Cha nti'i so kuena nikachi ña kumia kuachi cha tsini ñu'u kui.

⁶⁵ Sara sava kuena nikitsaá na tivi sii na ya, cha ntsasi na nuu ya cha kani na ya, cha kachi na su'a:

—¡Ntakuni ana nikani yo!

Cha kueña nchaa veñu'u iin ika nikatu koyi nuu ya.

Ta Pedru kue tsa'a yu'u ra ña tsini ra Jesus

⁶⁶ Cha ini inkaa ta Pedru ini nuu inkaa ve'e ka, sara ntsaa in ña'a kuu musu sutu ña kuu xini nuu nti'i kue sutu. ⁶⁷ Cha nuu ntsinia ña ta Pedru ituni ra yu'u ñu'u ka, ntakunchii nuu ra cha nikachia:

—Saani meu ntsitsika nuu tsi Jesus ña ñuu Nazaret.

⁶⁸ Tia nikachi ta Pedru:

—Ntsíni yu ña, cha ni ntsíni yu nchii tsa'a ka'un.

Cha nikutsio ra chi yuye'e. Sara nikana in to'lo. ⁶⁹ Cha ntsini tuku ña'á ka nuu ta Pedru cha nikitsai ka'in tsi sava ka kuena iin ika:

—Chaa yo'o kuu in ña ntsitsika nuu tsi Jesus.

⁷⁰ Tia nikachi tuku ra ña ntsíni ra Jesus.

Cha nuu nikunúu, kue nivi na iin ika nikachi tuku na tsi ta Pedru:

—Ñantaa kui ña meu kuu in ña ntsitsika nuu tsi Jesus, vari saani ña ñuu Galilea kuu, cha saan ka'un.

⁷¹ Sara ta Pedru ni'i nika'an ra cha nikachi ra:

—¡Sto'o Nehuxi nakua'a chi'an ya yu tatu sta'vi yu!, vari ntsíni yu ana tsa'a ka'an koyu.

⁷² Cha mii saan ni ra nikana tuku to'lo ka ña uvi. Cha ta Pedru ntaku'un ini ra nixi nikachi Jesus tsi ra: “Ta nchaa ka kana to'lo uvi cha'ncha, cha meu uni cha'ncha kunkachu ña ntsínu yu.” Sara ntsakú ko'o so ra.

Ntakua'a na Jesus nta'a ta Pilatu

15 ¹ Ta ntuu, ntututu nti'i kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu tsi kue chaa ntsa'nu kumi chuun tsi kue skuleru ley. Nti'i kuena yo'o kakuu kuena kuntsa'nu tsa'ncha kuachi, cha ntututu kuena cha nchita'an kuena tu'un, sara nchikatu na Jesus cha nchaka na ya kua'an na, sara ntasia'a na ya nta'a chaa kuntsa'nu nani Pilatu. ² Cha nintakatu'un ta Pilatu yo'o Jesus:

—¿A meu kuu cha-kuu Rey nuu kuena judio?

Sara ntanchiko ne'e Jesus:

—Meeni kachi saan.

³ Cha kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu kua'a ka kuachi skaa na sata ya. ⁴ Sara ta Pilatu nintakatu'un tuku ra Jesus:

—¿A ma ka'un tsa'u? Kunchee nisa kuachi skaa na satu.

⁵ Tia Jesus kue nintanchiko ne'e ya ni in tu'un, cha nikuna'a ini ta Pilatu.

Ntaka'ncha ta Pilatu chuun ña naka'ni na Jesus

⁶ Ta viko Pascua, saan so ta Pilatu ntsisiaa ra in chaa ntasi ve'e kaa. Cha kue nivi kuu kuena ntakatsi nchii kuu chaa kuniyaa. ⁷ Cha kuia yo'o inkaa in chaa ve'e kaa cha nani ra Barrabas, tsi sava ka kue chaa

ña ntsa'ni in nivi, ta nikaka na'a na tsi kuena kumi chuun ñuu yo'o.

⁸ Cha ntsaa kua'a nchu'a kue nivi nuu inkaa ta Pilatu, cha nikitsaá na tsika na ña nasa'a ra tono saan so sa'a ra nuu kuia. ⁹ Cha ta Pilatu nikachi ra:

—¿A kuni koyu ña nasiaa yu cha-kuu Rey kuena judio?

¹⁰ Saan nikachi ta Pilatu vari tsa tsini ra ña kue sutu kuntsa'nu nuu kue sutu ntakua'a na Jesus tsa'a ña kuntasi na ya. ¹¹ Tia kue sutu yo'o sa'a kuena ña tuchii ña nakana kue nivi ña nayaa Barrabas. ¹² Cha ta Pilatu nintakatu'un ra kuena:

—¿Cha nchii kuni koyu ña sa'a tsi ña skunani koyu cha-kuu Rey kuena judio?

¹³ Cha kue nivi yo'o nikana ko'o so kuena:

—¡Nakui nuu krusi!

¹⁴ Cha ta Pilatu nintakatu'un tuku ra kue nivi yo'o:

—¿Nchii kuachi sa'a chaa yo'o?

Tia kue nivi yo'o ni'i ka nikana na:

—¡Nakui nuu krusi!

¹⁵ Sara ta Pilatu ntaka'ncha ra chuun ña nasiaa na Barrabas, vari nikuni ra ña kintoo va'a ra tsi kue nivi. Sara nikachi ra ña nakani kue soldadu ka Jesus^{ap}, cha su'a nasanchu'a na ya, sara kuntakua'a ra ya takua naka'ni kui na ya nuu krusi.

¹⁶ Cha kue soldadu yo'o nchaka koyi Jesus ini nuu inkaa ve'e ka'nu nuu ntoyo sava ka kue ta'in, cha ntasatutu ta'an nti'i so koyi. ¹⁷ Cha nikatsaki koyi in sa'ma ntintuku sata ya, cha nikava koyi nta'a tu-iñu sava'a koyi in corona iñu cha nchikaa koyi ña xini ya. ¹⁸ Sara nikitsaá koyi kana koyi su'a:

—¡Nakoo va'a cha-kuu Rey kuena judio!

¹⁹ Cha kani koyi xini ya tsi in yutu, cha tivi sii koyi ya, cha tsikutsiti koyi nuu ya, cha sa'a ka ni koyi ña ntachi ñu'u koyi ya.

²⁰ Cha ta ntsinu ntsaku nchaa koyi ya, nixita koyi sa'ma ntintuku yo'o sata ya, cha ntaskuntsitsi koyi ya tsi sa'ma ya, sara nchaka koyi ya kua'an koyi takua ka'ni koyi ya nuu krusi.

---

^{ap} **15:15** Nikani na Jesus tsi in yutu ña nchiku kue yo'o tsi kiche'e xeen.

Ta chinaa koyi Jesus nuu krusi

²¹ In chaa nani Simon, cha-ñuu Cirene, cha kuu ra tata Landu tsi Rufu, cha vatsi ra chi yuku. Cha ta kunki'vi ra ñuu yo'o, kue soldadu nika'in ña tuchii kuisa ra krusi ña nchiso Jesus.

²² Cha saan nchaka na Jesus kua'an na mancha in yuku nani Golgota, cha kunia kachia Kiche'e Xini. ²³ Cha ntsa'a na vinu ña saka tsi mirra^{ar} ko'o Jesus, tia ma nitsi'i ya ña. ²⁴ Sara nchinaa na ya nuu krusi. Cha kue soldadu katsisiki si'va koyi nanchee nchii sa'ma ya ntuta'an ta in ta in koyi.

²⁵ Cha ta nikuu kaa iin xchaan ra nchinaa koyi ya nuu krusi. ²⁶ Cha nchinaa na in tuyaxi nuu kaa nchaa nchii tsa'a kuu ña nchinaa na ya nuu krusi, cha kaa nchaa su'a: “Cha-kuu Rey kuena judio.” ²⁷ Cha saani nchinaa na nuu krusi uvi chaa sa'a kuachi, cha ntsani nchichi na koyi itsi tsio nuu inchichi krusi nuu inaa Jesus. ²⁸ Cha nikuntaa ña kaa nchaa nuu tu'un Sto'o Nchuxi ña “Sa'a na tsi ya tono in nivi kumi kuachi.”^{ar}

²⁹ Cha kue nivi ya'a ika, skuiko na xini na cha tsaku nchaa na ya, cha kachi na su'a:

—jAan, a suu meu kuu ña kachi ña kusnau veñu'u ka'nu, cha titsi uni kii kuntane'u ña! ³⁰ jSkaku meu cha kuanuu nuu krusi tsaan!

³¹ Susaani tsaku nchaa kuena kuu xini nuu kue sutu tsi kue skuleru ley, cha kachi kuena su'a:

—Skakui inka nivi, tia ma kuu skakui mii. ³² jÑa kuu Cristo yo'o, ña-kuu Rey ñuu Israel, cha vichi ra nanui nuu krusi, takua nakuna cha natsinu ino!

Cha saani kue chaa inaa nuu krusi ika nika'an nchaa koyi ya.

Ta ntsi'i Jesus nuu krusi

³³ Nuun nikuu kotsuu, nikunaa nii nuu ñu'u ncha'i mancha kaa uni tsini. ³⁴ Cha kuaa kaa uni tsini ra nikana ko'o ya cha nikachi ya:

—Eloi, Eloi, ¿lama savaktani? —cha kunia kachia: Sto'o Nchuxi mee, Sto'o Nchuxi mee, ¿chanu va'a stakoo ni yu?

---

^{ar}**15:23** Mirra kuu in sutsa ña tsachuun na tono in tata ña xita ña ka'un.

^{ar}**15:28** Tani nuu sava kue tutu yata kaa nchaa tu'un yo'o. Cha kanchai nuu tutu Isaia 53:12.

³⁵ Cha sava kuena iin ika, nuu ntsini so'o kuena nikachi kuena:

—Kuchaa so'o koyu ña kani nti ta Elias.^{as}

³⁶ Sara in na inkaa ika sketa na, ra statsi na in ña'a tonon in kachi nuu vinu iya cha nchikatui ña in yutu sara ntsa'i ña ko'o ya, cha nikachia:

—Nakunchato, nanchee a kunkitsi Elias snui ña nuu krusi.

³⁷ Cha Jesus nikana ko'o ya sara ntsi'i ya. ³⁸ Cha sa'ma ka'nu ña ntasi ini veñu'u ka'nu, nintata sava ntai mancha xini ra mancha tsa'a. ³⁹ Cha chaa kuu xini nuu kue soldadu ñuu Roma, inkaa ra nuu Jesus cha nche'e ra nixi ntsi'i ya, cha nikachi ra:

—Ntaa ntsitsa ña chaa yo'o kuu Se'e Sto'o Nchuxi.

⁴⁰ Cha saani iin tuku sava kue ña'á tsika tsito na ichi. Cha nuu kue ña'á yo'o inkaa na Maria ñá-ñuu Magdala, tsi na Salome tsi na Maria, nana Jose tsi Jacobo chaa yucha ka. ⁴¹ Kue ña'á yo'o ntsitsitakaa kuena Jesus cha ntsichinchee kuena ya, ta ntsitsika nuu ya ñuu Galilea. Cha saani ika iin kua'a nchu'a ka kue ña'á na ntakaa nikitsi tsi ya chi Galilea mancha ñuu Jerusalen.

Ta ntsutsi kuena Jesus

⁴² Cha kii saan kui kii ña satu'va na ña kunkuu suatu, cha kui in tsini viernixi. ⁴³ Cha in chaa nani Jose cha-ñuu Arimatea, cha kuu ra in chaa ka'nu nuu kue chaa kuntsa'nu tsa'ncha kuachi, cha kuu ra in chaa nchatu ña kuntsa'nu Sto'o Nchuxi nuu ñuu ra. Cha ntsitsa che'e so ntasa'a ra meera cha ntasa'an ra nuu inkaa ta Pilatu cha ntsika ra iki kuñu Jesus. ⁴⁴ Cha ta Pilatu nikuna'a so ini ra ña tsa ntsi'i Jesus, cha nikana ra chaa kuu xini nuu kue soldadu cha nintakatu'un ra:

—¿A tsa ntsi'a?

⁴⁵ Cha chaa kuu xini nuu kue soldadu yo'o nikachi ra:

—Aan, tsa ntsi'a.

Sara ta Pilatu ntsa'a ra ichi ña naku'un ta Jose ntaki'in ra iki kuñu Jesus. ⁴⁶ Sara ta Jose ntakuaan ra in manta ña chituu na kue ntii, sara ntsa'an ra cha nika'an ra ña nasnuu na iki kuñu Jesus nuu krusi ka, sara nchituu kuera ña nuu manta ka. Sara ntsaki kuera ña titsi in nama ña nikaan na titsi toto, sara ntsasi kuera yu'u nama ka tsi in yuú

---

^{as} **15:35** Nti ta Elias ntsikuu ra in chaa ntsika'an yu'u nuu Sto'o Nchuxi.

tikucha. ⁴⁷Cha na Maria ñá-ñuu Magdala tsi na Maria, nana Jose, tsito na ichi nchii ntsaki na iki kuñu ya.

Ta ntachaku Jesus

16 ¹Ta tsini kii suatu,^{at} na Maria ñá-ñuu Magdala tsi na Salome tsi na Maria nana Jacobo, ntakuaan na nchaasi xiko takua chi'i kuena ña iki kuñu Jesus. ²Cha na'a nchu'a kii domingu nikee kuena kua'an na nuu nintutsi ya titsi nama ka, cha ntsaa na ta ntsinu nikanchii. ³Cha ichi kua'an kuena, kantatu'un na:

—¿Ana kunixita yuú ña ntasi yu'u nama nuu kunki'vo?

⁴Cha ta ntakunchee kuena, kue ntasi ka yuú ka, cha kui in yuú ña ka'nu nchu'a. ⁵Cha ta niki'vi kuena ini nama ka, ntsini na ña tsio kua'a ñantu'u in chaa yucha, cha ntsitsia in sa'ma kani ña yaa kachi so. Cha kue ña'á yo'o niyu'u nchu'a so kuena. ⁶Tia nikachi chaa yo'o tsi kuena:

—Ma yu'u koyu. Meekoyu ntantuku koyu Jesus ya ñuu Nazaret, ya ntsa'ni na nuu krusi. Tsa ntachaku ya, kunchee nuu ntsikantu'u ya. Koo ka ya kantu'u yo'o. ⁷Kua'an koyu cha katu'un koyu nuu ta Pedru tsi nti'i ka kue chaa ntakaa ya, ña kunku'un ya ñuu Galilea, cha ika kunkuni koyu ya tono nikachi ya.

⁸Sara kue ña'á yo'o nikee kuena cha sketa nchu'a kuena kua'an na, vari niyu'u nchu'a so na cha kisi so na. Cha kue nintakani so kuena ña nikuu nuu ni in nivi, vari niyu'u na.

Jesus stuu ya meeya nuu na Maria ñá-ñuu Magdala

⁹Nuu ntachaku Jesus ta ntuu domingu, stuu ya meeya xi'na ka nuu na Maria ñá-ñuu Magdala. Ña'á yo'o kuu ña ntava ya utsa tachi kini. ¹⁰Cha ntsa'in nikatu'in nuu kue chaa ntsitsika nuu tsi Jesus. Cha kue chaa yo'o katsaku kuera cha nto'o nchu'a ini kuera. ¹¹Cha nuu ntsini so'o kuera ña ntakani ña'á yo'o ña ntachaku Jesus, cha ntsinia ya, tia kue ntsinu ini kuera.

---

^{at}**16:1** Ta niketa nikanchii nti'i in kii, cha ntaki'in inka kii nuu kuena judio.

Jesus stuu ya meeya nuu uvi kue nivi ntakaa ya

¹² Nu nikuu ño'o, uvi kue nivi na ntsitsika nuu tsi ya, kua'an kuena chi in ñuu ña kantu'u yuku. Cha Jesus stuu ya meeya nuu kuena, cha siin ka kaa ya. ¹³ Sara kue nivi yo'o ntanchiko kuena cha ntakani kuena ña nikuu nuu nti'i ka kue nivi na ntsitsika nuu tsi ya, tia tuku ni ma nitsinu ini kuena.

Jesus stakoo ya chuun nuu kue chaa ntakaa ya

¹⁴ Sara ta kuu nini kii saan, Jesus stuu ya meeya nuu nti-utsi-in kue chaa ntsitsika nuu tsi ya ini ntee kuera nuu tsitsa'an kuera. Nikana'a ya tsi kuera vari ntsitsa xeen anua kuera, cha kue nitsinu ini kuera ña ntachaku ya, vasu ntakani kuena nuu kuera ña ntsini na ya, cha kue nitsinu so ini kuera. ¹⁵ Cha nikachi ya tsi kuera:

—Kua'an koyu nii ñayivi, cha ntakani koyu nuu nti'i so kue nivi tu'un va'a tsa'a mee. ¹⁶ Na kuntsinu ini cha kunkuantucha na, cha saan kunine'e na ña kaku anua na; tia na ma tsinu ini kunto'o na icha'ncha so. ¹⁷ Cha kustuu nchee nuu na tsinu ini yu, cha tsi nchee kunkuu tava na tachi kini, cha kunka'an na inka sa'an. ¹⁸ Cha tatu natiin na in koo a tatu nako'o na ñaxeen, koo ña kusa'i tsi na. Cha saani, tatu nakaki koyu nta'u xini nivi ku'u, kuntuva'a na.

Jesus kuankaa ya antivi kuanu'u ya

¹⁹ Nu ntsinu nika'an ya tsi kuera, sara kuankaa ya kuanu'u ya antivi, cha ntsikuntu'u ya chi tsio nta'a kua'a Sto'o Nchuxi. ²⁰ Sara nikee kuera kua'an ra ntakani kuera tu'un ya nti'i so tsio nuu ntee kue ñuu, cha meeya chinchee ya kuera, cha ntsa'a ya nchee nuu kuera cha saan kue tsaku kua'a ñavii sa'a kuera, cha tsio saan sna'a ya ña ntaa ka'an kuera.^{au}

---

^{au} **16:20** Kue tu'un ña kitsaa 9 mancha 20 suu ta Marku nitsaki nchai, inka nivi ntsaki nchaa ña.